Jaarrekening 2018

Samen in de buurt

Stichting Woonwaarts inzake voormalig Standvast Wonen

Gevestigd te Nijmegen, Takenhofplein 3
Toegelaten als instelling, werkzaam in het belang van de volkhuisvesting, op 1 januari 2002 onder de naam Stichting Standvast Wonen

Statuten

De statuten zijn laatstelijk gewijzigd en notarieel vastgelegd op 20 juli 2016, met goedkeuring van de Minister voor Wonen en Rijksdienst

Geregistreerd als organisatie die de Aedescode heeft onderschreven (lidnummer 103917)
Ingeschreven in het verenigingen- en handelsregister van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Centraal Gelderland onder nummer 10017041.

Inhoud

Jaarrekening

1 Balans per 31 december 2018 5

2 Winst- en verliesrekening over 2018 7

3 Kasstroomoverzicht 8

4 Toelichting op de jaarrekening 10

5 Grondslagen voor de waardering van de activa en passiva 12

6 Toelichting op de onderscheiden posten van de balans 24

7 Toelichting op de winst- en verliesrekening 42

8 Overige toelichting 50

balans DAEB per 31 december 2018 52

balans niet-DAEB per 31 december 2018 54

Winst-en-verliesrekening DAEB over 2018 56

Winst-en-verliesrekening Niet-DAEB over 2018 57

Kasstroomoverzicht DAEB over 2018 58

Kasstroomoverzicht Niet-DAEB over 2018 60

9 Ondertekening van de jaarrekening 62

Overige gegevens

Algemene overige gegevens 64

Controleverklaring 65

1 Balans per 31 december 2018

x € 1.000 (na resultaatbestemming)

Actief	Ref.	31-12-2018	31-12-2017
Vastgoedbeleggingen			
DAEB vastgoed in exploitatie	*6.1*	1.050.573	889.910
Niet-DAEB vastgoed in exploitatie	*6.1*	176.815	146.680
Onroerende zaken verkocht onder voorwaarden	*6.3*	48.843	49.441
Vastgoed in ontwikkeling bestemd voor de eigen exploitatie	*6.3*	5.881	6.245
		1.282.112	1.092.276
Materiële vaste activa			
Onroerende en roerende zaken ten dienste van de exploitatie	*6.4*	795	967
Financiële vaste activa			
Deelnemingen	*6.5*	-	21
Leningen u/g	*6.6*	335	344
Latente belastingvordering	*6.7*	8.001	20.528
		8.336	20.893
Totaal vaste activa		1.291.243	1.114.136
Vlottende activa			
Voorraden			
Vastgoed bestemd voor verkoop	*6.8*	1.599	2.078
Overige voorraden	*6.9*	1.731	1.744
		3.330	3.822
Vorderingen			
Huurdebiteuren	*6.10*	545	516
Overheid	*6.11*	1.110	464
Overige vorderingen	*6.12*	163	368
Overlopende activa	*6.13*	386	581
		2.204	1.929
Liquide middelen	*6.14*	1.296	5.551
		1.296	5.551
Totaal vlottende activa		6.830	11.302
TOTAAL ACTIVA		1.298.073	1.125.438

Passief	Ref.	31-12-2018	31-12-2017
Eigen vermogen			
Overige reserves	*6.15*	277.852	264.400
Herwaarderingsreserve	*6.16*	639.320	482.687
		917.172	747.087
Voorzieningen			
Voorziening onrendabele investeringen	*6.17*	7.304	651
Overige voorzieningen	*6.18*	439	386
		7.743	1.037
Langlopende schulden			
Leningen overheid	*6.19*	10.400	10.949
Leningen kredietinstellingen	*6.19*	301.111	308.542
Verplichtingen uit woningen verkocht onder voorwaarden	*6.20*	48.198	49.490
Overige schulden	*6.21*	502	471
		360.211	369.452
Kortlopende schulden			
Schulden aan overheid	*6.22*	-	7
Schulden aan kredietinstellingen		-	0
Schulden aan leveranciers	*6.23*	4.696	1.311
Belastingen en premies sociale verzekeringen	*6.24*	1.144	587
Schulden ter zake van pensioenen	*6.25*	146	73
Overige schulden	*6.26*	1.903	505
Overlopende passiva	*6.27*	5.058	5.379
		12.947	7.862
TOTAAL PASSIVA		1.298.073	1.125.438

2 Winst- en verliesrekening over 2018

x € 1.000

	Ref.	2018	2017
Huuropbrengsten	*7.1*	59.118	58.162
Opbrengsten servicecontracten	*7.2*	1.573	1.710
Lasten servicecontracten	*7.3*	-1.543	-1.543
Lasten verhuur- en beheeractiviteiten	*7.4*	-4.462	-4.250
Lasten onderhoudsactiviteiten	*7.5*	-17.387	-13.419
Overige directe operationele lasten exploitatie bezit	*7.6*	-12.942	-11.386
Nettoresultaat exploitatie vastgoedportefeuille		**24.357**	**29.274**
Omzet verkocht vastgoed in ontwikkeling	*7.7*	-	824
Lasten verkocht vastgoed in ontwikkeling	*7.7*	-131	-856
Toegerekende organisatiekosten	*7.7*	-18	-17
Toegerekende financieringskosten	*7.7*	-	-3
Nettoresultaat verkocht vastgoed in ontwikkeling		**-149**	**-52**
Verkoopopbrengst vastgoedportefeuille	7.8	11.399	13.169
Toegerekende organisatiekosten	7.8	-162	-162
Boekwaarde verkochte vastgoedportefeuille	*7.8*	-8.347	-9.962
Netto gerealiseerd resultaat verkoop vastgoedportefeuille		**2.890**	**3.045**
Overige waardeveranderingen vastgoedportefeuille	*7.9*	-7.830	-4.597
Niet-gerealiseerde waardeverandering vastgoedportefeuille	*7.10*	175.157	75.883
Niet-gerealiseerde waardeverandering VOV	*7.11*	703	1.291
Waardeveranderingen vastgoedportefeuille		**168.030**	**72.577**
Opbrengsten overige activiteiten	*7.12*	419	454
Kosten overige activiteiten	*7.12*	-396	-438
Nettoresultaat overige activiteiten		**23**	**16**
Overige organisatiekosten	*7.13*	**-781**	**-764**
Leefbaarheid	*7.14*	**-673**	**-570**
Waardeveranderingen van financiële vaste activa	7.15	-53	-10
Andere rentebaten en soortgelijke opbrengsten	*7.16*	208	182
Rentelasten en soortgelijke kosten	*7.17*	-11.241	-11.599
Saldo financiële baten en lasten		**-11.086**	**-11.427**
Resultaat voor belastingen		**182.611**	**92.099**
Belastingen	*7.18*	-12.526	10.631
Resultaat deelnemingen		-	855
Resultaat belastingen en deelnemingen		**-12.526**	**11.486**
Resultaat na belastingen		**170.085**	**103.585**

3 Kasstroomoverzicht

x € 1.000 (directe methode)

	2018		2017	
	x € 1.000		x € 1.000	
Ontvangsten				
Huren				
Zelfstandige huurwoningen	56.403		55.223	
Onzelfstandig wooneenheden	206		220	
Intramuraal	2.322		2.415	
Maatschappelijk- en bedrijfsonroerend goed	323		308	
Parkeervoorzieningen	100		133	
Vergoedingen	1.965		1.913	
Overheidsontvangsten	-		0	
Overige bedrijfsontvangsten	371		338	
Renteontvangsten	-		38	
Saldo ingaande kasstromen		61.690		60.588
Uitgaven				
Lonen en salarissen	4.075		4.156	
Sociale lasten	695		647	
Pensioenlasten	812		884	
Onderhoudsuitgaven	13.867		11.393	
Overige bedrijfsuitgaven	9.558		9.524	
Rente-uitgaven	11.624		11.482	
Sectorspecifieke heffing onafhankelijk van het resultaat	680		48	
Verhuurderheffing	6.861		6.085	
Leefbaarheid externe uitgaven niet investeringsgebonden	300		183	
Vennootschapsbelasting	-		-1.565	
Saldo uitgaande kasstromen	48.472			42.837
Kasstroom uit operationele activiteiten		**13.218**		**17.751**
Vastgoedbeleggingen en MVA ingaande kasstroom				
Verkoopontvangsten bestaande huur-, woon- en niet-woongelegenheden	8.582		9.579	
Verkoopontvangsten woongelegenheden (VOV) na inkoop	3.240		4.425	
Verkoopontvangsten nieuwbouw, woon- en niet- woongelegenheden	-23		860	
Tussentelling ingaande kasstroom MVA		11.799		14.864
Vastgoedbeleggingen en MVA uitgaande kasstroom				
Nieuwbouw huur-, woon- en niet-woongelegenheden	10.402		14.348	

Woningverbetering, woon- en niet-woongelegenheden	6.887		2.994	
Aankoop, woon- en niet woongelegenheden	2.554		4.402	
Nieuwbouw verkoop, woon- en niet woongelegenheden	2		480	
Aankoop woongelegenheden (VOV) doorverkoop	885		2.832	
Investeringen overig	288		134	
Externe kosten bij verkoop	179		233	
Tussentelling uitgaande kasstroom MVA		21.197		25.423
Financiële vaste activa				
Ontvangsten verbindingen	-		0	
Ontvangsten overig	105		331	
Uitgaven verbindingen	-		-210	
Uitgaven overig	-66		-3.752	
Saldo in- en uitgaande kasstroom FVA		39		-3.631
Kasstroom uit (des)investeringen		**-9.359**		**-14.190**
Financieringsactiviteiten ingaand				
Nieuwe te borgen leningen	4.500		0	
Nieuwe ongeborgde leningen	-		0	
Financieringsactiviteiten uitgaand				
Aflossingen geborgde leningen	-12.614		-5.239	
Aflossingen ongeborgde leningen	-		0	
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		**-8.114**		**-5.239**
Mutatie geldmiddelen		**-4.255**		**-1.678**
Kredietfaciliteit per 1 januari		-		-2
Kas en bankgelden per 1 januari		5.551		7.231
Totaal 1 januari		5.551		7.229
Kredietfaciliteit 31 december		-		-
Kas en bankgelden per 31 december		1.296		5.551
Totaal 31 december		1.296		5.551
Mutatie beschikbare geldmiddelen		**-4.255**		**-1.678**

Het totale saldo liquide middelen bedroeg eind 2018 € 1.296.000 (2017: € 5.551.000).

4 Toelichting op de jaarrekening

4.1 Algemeen

Deze jaarrekening heeft betrekking op de periode 1 januari 2018 tot en met 31 december 2018. Alle bedragen zijn in euro's, tenzij anders vermeld.

4.1.1 Activiteiten

De voor u liggende jaarstukken worden uitgebracht door Stichting Woonwaarts en betreft voormalig Stichting Standvast Wonen, hierna ook wel aangeduid met Standvast Wonen. Standvast Wonen, gevestigd te Nijmegen aan het Takenhofplein 3, is een stichting met de status van toegelaten instelling conform artikel 70 eerste lid van de Woningwet. Het werkgebied van de toegelaten instelling betreft het grondgebied van de gemeenten Nijmegen, Beuningen en Druten. De activiteiten van Standvast Wonen zijn erop gericht mensen te huisvesten in vitale wijken en buurten.

4.2 Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening van Standvast Wonen is opgesteld volgens de bepalingen van de Woningwet, het Besluit toegelaten instellingen volkshuisvesting (BTIV) en de Regeling toegelaten instellingen volkshuisvesting (RTIV). De Woningwet schrijft voor Titel 9 Boek 2 BW toe te passen, behoudens enkele uitzonderingen van specifieke aard. Tevens is deze jaarrekening opgesteld volgens de door de Raad voor de Jaarverslaggeving uitgegeven Richtlijn 645 Toegelaten Instellingen Volkshuisvesting.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten, tenzij anders vermeld.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

4.2.1 Financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten verstaan we zowel primaire financiële instrumenten (zoals vorderingen en schulden), als afgeleide financiële instrumenten (derivaten).

In de toelichting op de onderscheiden posten van de balans wordt de reële waarde van het betreffende instrument toegelicht als die afwijkt van de boekwaarde. Als het financiële instrument niet in de balans is opgenomen wordt de informatie over de reële waarde gegeven in de toelichting op de 'Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen'.

4.2.1.1 Primaire financiële instrumenten

Voor de grondslagen van primaire financiële instrumenten verwijzen we naar de behandeling per balanspost van de 'Grondslagen voor de waardering van activa en passiva'.

4.2.1.2 Afscheiden embedded derivaten

Embedded derivaten worden afgescheiden van het basiscontract en afzonderlijk in de jaarrekening verwerkt conform de hiervoor beschreven grondslagen voor derivaten, als wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- Er bestaat geen nauw verband tussen de economische kenmerken en risico's van het in het contract besloten derivaat en de economische kenmerken en risico's van het basiscontract.
- Een afzonderlijk instrument met dezelfde voorwaarden als het in het contract besloten derivaat zou voldoen aan de definitie van een derivaat.
- Het samengestelde instrument wordt niet tegen reële waarde gewaardeerd met verwerking van waardeveranderingen in het resultaat.

Standvast wonen heeft embedded derivaten, die echter niet voldoen aan de voorwaarden. Er vindt daarom geen afscheiding plaats van de basiscontracten.

4.2.2 Gebruik van schattingen

Bij het opstellen van de jaarrekening maakt het bestuur diverse schattingen. Dit is inherent aan het toepassen van de geldende verslaggevingsstandaarden. In het bijzonder is dit van toepassing op de bepaling van de marktwaarde van het vastgoed in exploitatie. De waardebepaling van het vastgoed is geen exacte wetenschap en tevens betreft dit de grootste schattingspost waar het bestuur een inschatting over moet maken voor de jaarrekening van Standvast Wonen.

De marktwaarde is als volgt te definiëren:
Marktwaarde is het geschatte bedrag waartegen vastgoed tussen een bereidwillige koper en een bereidwillige verkoper na behoorlijke marketing in een zakelijke transactie zou worden overgedragen op de peildatum, waarbij partijen met kennis van zaken, prudent en zonder dwang zouden hebben gehandeld.

Voor de waardering in de jaarrekening wordt de marktwaarde in verhuurde staat gehanteerd. Om een inschatting van de marktwaarde te maken wordt gebruikt gemaakt van taxaties. De vraag is wat de nauwkeurigheid van deze taxaties is of binnen welke bandbreedte de opdrachtgever het waardeoordeel mag verwachten. Uitgaande van de gegeven definitie van de marktwaarde en de aan de taxateur opgelegde norm op het gebied van kennis en uitvoering wordt in de markt de nauwkeurigheid van de waardering geacht te liggen binnen een bandbreedte van 10 procent plus en min de waarde. Uit marktonderzoek waarbij de verkoopprijs van verkochte objecten wordt vergeleken met de meest recente taxatie (onderzoek IPD en RICS) blijkt een gemiddeld verschil van 9 procent tussen de getaxeerde waarde en de opbrengstwaarde.

4.2.3 Stelselwijziging

Overheadkosten
In overeenstemming met de handleiding functioneel model van de Autoriteit Woningcorporaties zijn de overheadkosten gepresenteerd onder de regel 'overige organisatiekosten' in de winst-en-verliesrekening. Bij de jaarrekening 2017 is dit nog verantwoord bij de activiteit 'nettoresultaat exploitatie vastgoedportefeuille'. De presentatie van de vergelijkende cijfers in de winst-en-verliesrekening is aangepast. Deze stelselwijziging heeft geen invloed op het resultaat en het eigen vermogen.

Salderen van belastinglatenties
In de jaarrekening is het saldo van de actieve en passieve latenties gesaldeerd weergegeven. Deze presentatiewijziging heeft geen impact op het vermogen en het resultaat.

Contante waardeberekening latenties tegen toepasselijk belastingtarief
Bij waardering tegen contante waarde vindt discontering plaats tegen de nettorente. In voorgaande jaren werd onder de netto rente verstaan de voor Standvast geldende rente op langlopende leningen onder aftrek van belasting op basis van het effectief belastingtarief. De RJ heeft bepaald dat de aftrek niet langer plaats moet vinden op basis van het effectieve maar het toepasselijke belastingtarief. In de jaarrekening 2018 is dit vervroegd toegepast. De cijfers 2017 zijn niet aangepast aangezien voorgaand jaar de discontering reeds had plaatsgevonden rekening houdend met het toepasselijke belastingtarief. De impact hiervan op voorgaande jaren is niet materieel. Deze wijziging heeft geen impact op het vermogen en het resultaat.

5 Grondslagen voor de waardering van de activa en passiva

5.1.1 Vastgoedbeleggingen

5.1.1.1 DAEB en niet-DAEB-vastgoed in exploitatie
DAEB-vastgoed omvat woningen in exploitatie met een huurprijs onder de huurtoeslaggrens, het maatschappelijk vastgoed en het overige sociale vastgoed. De huurtoeslaggrens is een algemeen huurprijsniveau dat de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties jaarlijks per 1 juli vaststelt. Ultimo 2018 bedraagt deze grens € 710,68 (2017: € 710,68). Het niet-DAEB-vastgoed omvat woningen in exploitatie met een huurprijs boven de huurtoeslaggrens, woningen die in de toekomst potentieel te liberaliseren zijn en als zodanig door Standvast Wonen zijn aangewezen en commercieel vastgoed.

Maatschappelijk vastgoed is bedrijfsonroerendgoed dat is verhuurd aan maatschappelijke organisaties, waaronder zorg-, welzijns-, onderwijs- en culturele instellingen en dienstverleners en tevens is vermeld op de bijlage zoals deze is opgenomen in de Beschikking van de Europese Commissie d.d. 15 december 2009 aangaande de staatssteun voor toegelaten instellingen.

5.1.1.2 Grondslag waardering tegen actuele waarde gebaseerd op marktwaarde
Het DAEB- en niet-DAEB-vastgoed in exploitatie wordt bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, inclusief transactiekosten.

Onroerende zaken in exploitatie worden na eerste verwerking gewaardeerd op basis van actuele waarde. Op grond van artikel 31 van het Besluit toegelaten instellingen volkshuisvesting 2015 vindt de waardering plaats tegen de marktwaarde, die overeenkomstig artikel 14 van de Regeling toegelaten instellingen volkshuisvesting 2015 plaatsvindt conform de methodiek die is opgenomen in bijlage 2 van de Regeling toegelaten instellingen volkshuisvesting 2015 (Handboek modelmatig waarderen marktwaarde). Bij het toepassen van het “Handboek modelmatig waarderen marktwaarde” wordt de full-versie gehanteerd. Voor een verdere toelichting op de toepassing van het waarderingshandboek wordt verwezen naar de toelichting op de balans.

Winsten of verliezen, ontstaan door een wijziging in de marktwaarde van het vastgoed in exploitatie, worden verantwoord in de winst-en-verliesrekening over de periode waarin de wijziging zich voordoet.

Daarnaast wordt ten laste van de resultaatbestemming, hetzij ten laste van de overige reserves, een herwaarderingsreserve gevormd. De herwaarderingsreserve wordt gevormd voor het verschil tussen de boekwaarde op basis van verkrijgings- of vervaardigingsprijs en de marktwaarde van het vastgoed in exploitatie waar de reserve betrekking op heeft.

5.1.1.3 Grondslagen voor de bepaling van de beleidswaarde

Het WSW en de Aw hebben in het kader van het nieuwe integraal toezichtskader besloten om met ingang van het boekjaar 2018 de in voorgaande jaren gehanteerde bedrijfswaarde te vervangen door een nieuw waardebegrip, de beleidswaarde. Corporaties vermelden met ingang van het jaarverslag 2018 de beleidswaarde in plaats van de bedrijfswaarde in de toelichting van de jaarrekening. In het bestuursverslag wordt een beleidsmatige beschouwing opgenomen.

De beleidswaarde sluit aan op het beleid van Standvast Wonen en beoogt inzicht te geven in de verdiencapaciteit van haar vastgoed in exploitatie, uitgaande van dit beleid. Onder de beleidswaarde wordt verstaan de contante waarde van de aan een actief of samenstel van activa (kasstroom genererende eenheden) toe te rekenen toekomstige kasstromen uitgaande van het beleid van Standvast Wonen. De grondslagen voor de beleidswaarde van het vastgoed in exploitatie (zelfstandige- en onzelfstandige woongelegenheden) komen overeen met de grondslagen voor de bepaling van de marktwaarde, met uitzondering van:
1. Enkel uitgaan van het doorexploiteerscenario, derhalve geen rekening houden met een uitpondscenario en geen rekening houden met voorgenomen verkopen van vastgoed in exploitatie. (indien full-versie:) Hierbij wordt tevens uitgegaan van eeuwigdurende looptijd in de eindwaarde. Ten aanzien van de gehanteerde exit yield wordt direct aangesloten bij de gehanteerde methodiek volgens het Handboek modelmatig waarderen. Deze is daarmee niet langer als vrijheidsgraad toegepast.
2. Inrekening van de intern bepaalde streefhuur in plaats van de markthuur, vanaf het ingeschatte moment van (huurders)mutatie. De streefhuur betreft de huur die volgens het beleid van de corporatie bij mutatie in rekening wordt gebracht, passend binnen de geldende wet- en regelgeving, feitelijke beklemmingen en prestatieafspraken met gemeenten.
3. Inrekening van toekomstige onderhoudslasten, bepaald overeenkomstig het (onderhouds)beleid van de corporatie en het als onderdeel daarvan vastgestelde meerjaren onderhoudsprogramma voor het vastgoedbezit, in plaats van onderhoudsnormen in de markt. De gehanteerde onderhoudsnorm bedraagt € 1.875.
4. Inrekening van toekomstige verhuur- en beheerslasten in plaats van marktconforme lasten ter zake. Hieronder worden verstaan de directe en indirecte kosten die rechtstreeks zijn te relateren aan de verhuur- en beheeractiviteiten van de corporatie en zoals deze worden opgenomen onder het hoofd ‘lasten verhuur en beheeractiviteiten’ in de resultatenrekening. De gehanteerde beheernorm bedraagt € 1.147

De beleidswaarde van BOG / MOG / ZOG is gelijk aan de marktwaarde en hierbij wordt dus verondersteld dat de marktuitgangspunten overeenkomen met de eigen beleidsuitgangspunten.

Voor zover afwijkend voor de bepaling van de marktwaarde in verhuurde staat gehanteerde uitgangspunten, zijn de gehanteerde uitgangspunten voor de toekomstige exploitatie - zoals toegepast voor de bepaling van de beleidswaarde van de activa in exploitatie - afgeleid van de meerjarenbegroting (ontwikkeling streefhuur, onderhoudslasten en de lasten van verhuur & beheer) en geënt op de wettelijke voorschriften opgenomen in RTiV artikel 151.
Standvast Wonen heeft hierbij uitgangspunten bepaald die mede van invloed zijn op de beleidswaarde. Wijzigingen van deze uitgangspunten zijn derhalve van invloed op deze waarde.

5.1.1.4 Onroerende zaken verkocht onder voorwaarden

Onroerende zaken verkocht onder voorwaarden die zijn gekwalificeerd als een financieringstransactie worden gewaardeerd op de getaxeerde leegwaarde onder aftrek van de korting.

Winsten of verliezen ontstaan door een wijziging in de marktwaarde van onroerende zaken verkocht onder voorwaarden worden verantwoord in de winst-en-verliesrekening over de periode waarin de wijziging zich voordoet, onder de categorie niet-gerealiseerde waardeveranderingen vastgoedportefeuille verkocht onder voorwaarden.

5.1.1.5 Vastgoed in ontwikkeling bestemd voor eigen exploitatie

Vastgoed in ontwikkeling bestemd voor eigen exploitatie betreft complexen in aanbouw ten behoeve van toekomstige verhuurexploitatie. De complexen in aanbouw worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde.

5.1.2 Materiele vaste activa

5.1.2.1 Onroerende en roerende zaken ten dienste van eigen exploitatie

De onroerende en roerende zaken ten dienste van de exploitatie worden gewaardeerd op basis van de verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

De volgende levensduren worden hierbij gehanteerd:

- Gebouwen: 50 jaar
- Installaties: 25 jaar
- Vervoermiddelen: 5 jaar (voorheen 8 jaar)
- Inventaris: 5 jaar
- ICT-objecten: 5 jaar (voorheen 3 jaar)

Onderhoud

Kosten voor periodiek groot onderhoud worden ten laste gebracht van het resultaat op het moment dat deze zich voordoen.

5.1.3 Financiële vaste activa

5.1.3.1 Deelnemingen

Deelnemingen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd op de nettovermogenswaarde, doch niet lager dan nihil. Deze nettovermogenswaarde wordt berekend op basis van de grondslagen van Standvast Wonen.

Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd. Daarbij worden tevens andere langlopende belangen in aanmerking genomen die feitelijk moeten worden aangemerkt als onderdeel van de netto-investering in de deelneming. Wanneer Standvast Wonen geheel of ten dele instaat voor schulden van de desbetreffende deelneming, respectievelijk de feitelijke verplichting heeft de deelneming (voor haar aandeel) tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening gevormd. Bij het bepalen van de omvang van deze voorziening wordt rekening gehouden met reeds op vorderingen op de deelneming in mindering gebrachte voorzieningen voor oninbaarheid.

Deelnemingen waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs en indien van toepassing onder aftrek van bijzondere waardeverminderingen.

5.1.3.2 Latente belastingvorderingen

Onder de financiële vaste activa zijn latente belastingvorderingen opgenomen, indien en voor zover het waarschijnlijk is dat er fiscale winst beschikbaar zal zijn voor verrekening.

Deze latente belastingvorderingen zijn gewaardeerd tegen contante waarde, waarbij discontering plaatsvindt tegen de gemiddelde nettorente en hebben overwegend een langlopend karakter. De gemiddelde nettorente bestaat uit de voor Standvast Wonen geldende rente voor langlopende leningen (3,53%) onder aftrek van belasting op basis van het nominale belastingtarief (25%, 22,55% en 20,5%). De latente belastingvorderingen heeft betrekking op tijdelijke verschillen tussen waardering in de jaarrekening en de fiscale waardering en op de aanwezige compensabele verliezen.

De latente belastingvorderingen hebben betrekking op tijdelijke verschillen tussen waardering in de jaarrekening en de fiscale waardering van het vastgoed in exploitatie. Voor deze tijdelijke verschillen in verband met het fiscale afschrijvingspotentieel en de complexen bestemd voor de verkoop is een latente belastingvordering in de balans opgenomen. Voor het vastgoed dat is bestemd voor doorexploitatie is sprake van een zeer lange periode tot het moment van afwikkeling van de latentie. Om deze reden is deze latentie op nihil gewaardeerd. Ultimo 2018 zijn er geen verhuureenheden bestemd voor sloop en herontwikkeling.

5.1.3.3 Leningen u/g

De verstrekte leningen (leningen u/g) worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, die gelijk zijn aan de nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen.

5.1.4 Voorraden

5.1.4.1 Vastgoed bestemd voor verkoop

Onder vastgoed bestemd voor verkoop is opgenomen vastgoed dat niet langer in exploitatie is en waarvoor activiteiten zijn aangevangen ten behoeve van verkoop. De verkrijgingsprijs wordt bepaald op basis van de marktwaarde op het moment dat het vastgoed uit exploitatie wordt genomen.

5.1.4.2 Overige voorraden

De overige voorraden bestaan uit grondposities en materiaalvoorraad. De overige voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere netto-opbrengstwaarde. Deze lagere netto-opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van de voorraden. De waardering van de materiaalvoorraad komt tot stand op basis van fifo-prijzen.

5.1.5 Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor mogelijke verliezen als gevolg van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

5.1.6 Liquide middelen

De liquide middelen bestaan uit kas- en banktegoeden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder de kortlopende schulden.

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Als middelen niet ter vrije beschikking staan, dan wordt hiermee bij de waardering rekening gehouden.

5.1.7 Eigen vermogen

Herwaarderingsreserve
De herwaarderingsreserve wordt bepaald voor het vastgoed dat wordt gewaardeerd op marktwaarde. De herwaarderingsreserve wordt op complexniveau gevormd. De herwaarderingsreserve wordt gevormd voor het positieve verschil tussen de boekwaarde op basis van de initiële verkrijgings- of vervaardigingsprijs en de marktwaarde van het vastgoed in exploitatie. Bij de bepaling van de boekwaarde op basis van historische kostprijs wordt geen rekening gehouden met afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. Ook wordt geen rekening gehouden met belastingen.

Het gerealiseerde deel van de herwaarderingsreserve wordt ten gunste van de overige reserves gebracht.

5.1.8 Voorzieningen

5.1.8.1 Voorziening onrendabele investeringen en herstructureringen
In de jaarrekening worden naast juridisch afdwingbare verplichtingen tevens feitelijke verplichtingen verwerkt die kunnen worden gekwalificeerd als “intern geformaliseerd en extern gecommuniceerd”.

Hiervan is sprake wanneer uitingen namens de woningcorporatie zijn gedaan richting huurders, gemeenten en overige stakeholders aangaande verplichtingen inzake toekomstige herstructureringen en toekomstige nieuwbouwprojecten. Een feitelijke verplichting is gekoppeld aan het besluitvormingsproces van de woningcorporatie rondom projectontwikkeling en herstructurering. Van een feitelijke verplichting is sprake indien de formalisering van de verplichting heeft plaatsgevonden.

Verwachte verliezen als gevolg van onrendabele investeringen en herstructureringen worden als bijzondere waardeverandering in mindering gebracht op de boekwaarde van het complex waartoe de investeringen gaan behoren. Indien en voor zover de verwachte verliezen de boekwaarde van het desbetreffende complex overtreffen, wordt voor dit meerdere een voorziening gevormd. Onder verwachte verliezen wordt in dit verband verstaan de netto contante waarde van alle investeringsuitgaven minus de aan deze investering toe te rekenen marktwaarde.

5.1.8.2 Overige voorzieningen
Tenzij anders vermeld, worden de overige voorzieningen gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de betreffende verplichtingen af te wikkelen.

5.1.9 Langlopende schulden
Opgenomen leningen en schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

De aflossingsverplichting voor het komend jaar is opgenomen in de toelichting onder de langlopende schulden.
Standvast Wonen heeft in het kader van de verkoop van woningen onder voorwaarden een terugkoopverplichting die afhankelijk is van de waardeontwikkeling van de woningen.
De terugkoopverplichting wordt jaarlijks gewaardeerd en de mutaties daarop komen tot uitdrukking in de niet-gerealiseerde waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening.

5.1.10 Kortlopende schulden

De kortlopende schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde (indien deze lager is dan de verkrijgings-/vervaardigingsprijs) en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, welke gelijk is aan de nominale waarde.

5.2 Grondslagen voor de bepaling van het geconsolideerde resultaat

5.2.1 Huuropbrengsten

Hier worden de huuropbrengsten opgenomen die uit de exploitatie van het vastgoed worden gegenereerd. Dit zijn zowel de huuropbrengsten uit de exploitatie van het DAEB-vastgoed als het niet-DAEB-vastgoed.

De jaarlijkse huurverhoging is van overheidswege gebonden aan een maximum. Voor het verslagjaar 2018 bedroeg dit maximumpercentage 2,4%. De opbrengsten uit hoofde van huur worden aangemerkt als zijnde gerealiseerd in het jaar van opeisbaarheid daar bij tussentijdse beëindiging van het huurcontract geen terugbetalingsverplichting geldt.

5.2.2 Opbrengsten en lasten servicecontracten

Opbrengsten servicecontracten betreffen overeengekomen bijdragen van huurders en worden aangemerkt als zijnde gerealiseerd in het jaar van levering van de goederen en diensten.

De bijdragen zijn voor de dekking van de te maken en gemaakte servicekosten. Verrekening van de verrekenbare servicekosten vindt jaarlijks op basis van daadwerkelijke bestedingen plaats. Gemaakte servicekosten worden verantwoord onder de lasten servicecontracten in het verslagjaar waarop de servicekosten betrekking hebben.

5.2.3 Lasten verhuur en beheeractiviteiten

Hier worden de directe en indirecte kosten verantwoord die rechtstreeks zijn te relateren aan de verhuur- en beheeractiviteiten. Hierbij kan worden gedacht aan:

- lonen en salarissen voor personeel dat primair bezig is met de exploitatie van het vastgoed;
- kosten Klantcontactcentrum;

De systematiek van toerekening is toegelicht onder “Toerekening baten en lasten”.

5.2.4 Lasten onderhoudsactiviteiten

Aan deze post worden de lasten toegerekend die betrekking hebben op de onderhoudsactiviteiten. Dit betreffen naast onderhoudslasten ook personeelslasten en overige bedrijfslasten. De systematiek van toerekening is toegelicht onder “Toerekening baten en lasten”.

Onder onderhoudslasten worden alle direct aan het verslagjaar toe te rekenen kosten van onderhoud verantwoord. Van toerekenbaarheid is sprake als de daadwerkelijke werkzaamheden in het verslagjaar hebben plaatsgevonden.

Reeds aangegane verplichtingen waarvan de werkzaamheden nog niet zijn uitgevoerd op balansdatum worden verwerkt onder de niet in de balans opgenomen verplichtingen.

5.2.5 Overige directe operationele lasten exploitatie bezit

Aan deze posten worden de directe lasten met betrekking tot de exploitatie van het bezit toegerekend die geen betrekking hebben op de verhuur en beheeractiviteiten of onderhoudsactiviteiten. Gedacht kan worden aan:

- overige exploitatielasten
- verhuurdersheffing
- OZB
- verzekeringskosten

De systematiek van toerekening is toegelicht onder 'Toerekening baten en lasten'.

5.2.6 Nettoresultaat verkocht vastgoed in ontwikkeling

De post nettoresultaat verkocht vastgoed in ontwikkeling betreft het saldo van de behaalde verkoopopbrengst minus de vervaardigingsprijs en de toegerekende organisatie- en financieringskosten. Opbrengsten worden verantwoord naar rato van de verrichte prestaties op balansdatum. Mogelijke verliezen op nieuwbouwkoopprojecten worden verantwoord zodra deze voorzienbaar zijn.

5.2.7 Netto gerealiseerd resultaat verkoop vastgoedportefeuille

De post netto gerealiseerd resultaat verkoop vastgoedportefeuille betreft het saldo van de behaalde verkoopopbrengst minus de boekwaarde van het bestaand bezit en de toegerekende organisatiekosten. Opbrengsten worden verantwoord op het moment van overdracht van economische rechten en verplichtingen (passeren akte van levering).

5.2.8 Waardeveranderingen vastgoedportefeuille

5.2.8.1 Overige waardeveranderingen vastgoedportefeuille

De overige waardeveranderingen worden gevormd door:

- de waardevermindering die is ontstaan door aangegane juridische en feitelijke verplichtingen met betrekking tot investeringen in nieuwbouw en herstructurering en voor zover de verwachte marktwaarde lager is dan de kostprijs;
- de terugname van eerder genomen waardeverminderingen door gewijzigde inschattingen van stichtingskosten/marktwaarde;
- afwaarderingen (en eventuele terugnames van eerder genomen afwaarderingen) van grondposities;
- Afboeking van eerder geactiveerde projectkosten.

5.2.8.2 Niet-gerealiseerde waardeveranderingen vastgoedportefeuille

Niet-gerealiseerde waardeveranderingen vastgoedportefeuille betreffen winsten of mogelijke verliezen, die ontstaan door een wijziging in de marktwaarde van de vastgoedportefeuille in het verslagjaar.

5.2.8.3 Niet-gerealiseerde waardeveranderingen vastgoedportefeuille verkocht onder voorwaarden

In deze post worden de ongerealiseerde waardeveranderingen verantwoord van de vastgoedportefeuille verkocht onder voorwaarden die zijn ontstaan door een wijziging in de waarde van de vastgoedportefeuille verkocht onder voorwaarden in het verslagjaar.

5.2.9 Opbrengsten en kosten overige activiteiten

Hieronder worden onder andere de inschrijfgelden van woningzoekenden, de opbrengsten van overige dienstverlening en incidentele opbrengsten verantwoord.

5.2.10 Afschrijvingen materiële vaste activa ten dienste van exploitatie

De afschrijvingen materiële vaste activa ten dienste van exploitatie worden gebaseerd op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Afschrijvingen vinden plaats volgens de lineaire methode op basis van de geschatte economische levensduur. Afschrijving van het actief vindt plaats tot de restwaarde is bereikt.

De afschrijvingen worden aan de verschillende activiteiten toegerekend middels de systematiek toegelicht in 'Toerekening baten en lasten'.

5.2.11 Lonen, salarissen en sociale lasten

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst-en-verliesrekening voor zover zij verschuldigd zijn aan werknemers. Van toerekenbaarheid is sprake als de daadwerkelijke werkzaamheden in het verslagjaar hebben plaatsgevonden door de werknemers. De lonen, salarissen en sociale lasten worden aan de verschillende activiteiten toegerekend middels de systematiek toegelicht in 'Toerekening baten en lasten'.

5.2.12 Pensioenlasten

Standvast Wonen heeft een pensioenregeling bij het pensioenuitvoerder SPW (bedrijfstakpensioenfonds). De regeling wordt gefinancierd door afdrachten aan pensioenuitvoerders, te weten het bedrijfstakpensioenfonds. De pensioenverplichtingen worden gewaardeerd volgens de 'verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering'. In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord.

Aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst wordt beoordeeld of en zo ja welke verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie op balansdatum bestaan. Deze additionele verplichtingen, waaronder eventuele verplichtingen uit herstelplannen van de pensioenuitvoerder, leiden tot lasten voor Standvast Wonen en worden in de balans opgenomen in een voorziening.

De waardering van de verplichting is de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om deze per balansdatum af te wikkelen. Indien het effect van de tijdswaarde van geld materieel is, wordt de verplichting gewaardeerd tegen de contante waarde. Discontering vindt plaats op basis van rentetarieven van hoogwaardige ondernemingsobligaties. Toevoegingen aan en vrijval van de verplichtingen komen ten laste respectievelijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening.

Een pensioenvordering wordt in de balans opgenomen wanneer Standvast Wonen beschikkingsmacht heeft over de pensioenvordering, wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen die de pensioenvordering in zich bergt, zullen toekomen aan Standvast Wonen, en wanneer de pensioenvordering betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Ultimo 2018 (en 2017) waren er geen pensioenvorderingen en geen verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie.

SPW heeft ultimo 2018 een dekkingsgraad van 115,9% (2017: 113,4%). De vereiste dekkingsgraad ligt in 2018 op langere termijn op circa 125,5%. Het fonds heeft dus een reservetekort. Zolang er een reservetekort is wordt jaarlijks een herstelplan bij de toezichthouder ingediend waarmee wordt aangetoond dat SPW binnen 10 jaar uit reservetekort kan komen.

De pensioenlasten worden aan de verschillende activiteiten toegerekend middels de systematiek toegelicht in 'Toerekening baten en lasten'.

5.2.13 Overige organisatiekosten
Dit betreffen de kosten die niet aan reguliere bedrijfsactiviteiten toegerekend kunnen worden middels de systematiek toegelicht in 'Toerekening baten en lasten'. De overige organisatiekosten betreffen niet-object gebonden kosten en algemene organisatie kosten.

5.2.14 Leefbaarheid
Leefbaarheid omvat gemaakte kosten voor sociale ondersteuning en fysieke ingrepen die de leefbaarheid in buurten en wijken bevorderen. Van toerekenbaarheid is sprake als de daadwerkelijke werkzaamheden in het verslagjaar hebben plaatsgevonden.

5.2.15 Financiële baten en lasten
Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Rentelasten worden geactiveerd voor kwalificerende activa gedurende de periode van vervaardiging van een actief, indien het een aanmerkelijke tijd vergt om het actief gebruiksklaar of verkoopklaar te maken. De te activeren rente wordt berekend op basis van de verschuldigde rente over specifiek voor de vervaardiging opgenomen leningen en van de gewogen rentevoet van leningen die niet specifiek aan de vervaardiging van het actief zijn toe te rekenen, in verhouding tot de uitgaven en periode van vervaardiging.

5.2.16 Belastingen
De belasting over het resultaat wordt berekend over het resultaat voor belastingen in de winst-en-verliesrekening, rekening houdend met beschikbare fiscaal compensabele verliezen uit voorgaande boekjaren (voor zover niet opgenomen in de latente belastingvorderingen) en vrijgestelde winstbestanddelen en na bijtelling van niet-aftrekbare kosten. Tevens wordt rekening gehouden met wijzigingen die optreden in de latente belastingvorderingen en latente belastingschulden uit hoofde van wijzigingen in het te hanteren belastingtarief.

Sinds 1 januari 2008 vallen de woningcorporaties integraal onder de vigerende belastingwetgeving. Eind 2008 is er overeenstemming bereikt tussen Aedes en de belastingdienst betreffende de Vaststellingsovereenkomst 2 (VSO 2). De VSO 1 is eenzijdig in 2008 door de belastingdienst opgezegd. Standvast Wonen heeft de VSO 1 en VSO 2 getekend. Per 1 december 2015 loopt de tussen woningcorporaties en de Belastingdienst gesloten vaststellingsovereenkomst (VSO2) af. Met dien verstande dat de overeenkomst stilzwijgend met 1 jaar wordt verlengd, indien deze niet vóór 1 december is opgezegd.

Standvast Wonen heeft op basis van de uitgangspunten van VSO 1 en VSO 2 de fiscale positie ultimo 2018 en het fiscale resultaat 2018 bepaald. Doordat jurisprudentie inzake de uitwerking van VSO 1 en VSO 2 voor woningcorporaties nog onvoldoende aanwezig is, kan de werkelijk te betalen of te verrekenen belasting afwijken van de in de jaarrekening opgenomen schatting.

5.2.17 Resultaat deelnemingen
Als resultaat van deelnemingen waarin invloed van betekenis wordt uitgeoefend op het zakelijke en financiële beleid, wordt opgenomen het aan de woningcorporatie toekomende aandeel in het resultaat van deze deelnemingen. Dit resultaat wordt bepaald op basis van de bij Standvast Wonen geldende grondslagen voor waardering en resultaatbepaling.

Bij deelnemingen waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, wordt het dividend als resultaat aangemerkt. Verwerking hiervan vindt plaats onder de financiële baten en lasten.

5.2.18 Toerekening baten en lasten

Om tot de functionele indeling van de winst-en-verliesrekening te komen wordt gebruik gemaakt van een kostenverdeelstaat. Hierbij worden de personeelslasten verdeeld op basis van de werkelijke activiteiten van de werknemers. De overige bedrijfskosten worden verdeeld door een verdeelsleutel te hanteren op basis van de verdeling van de personeelslasten. De overige componenten zijn direct toe te rekenen.

5.3 Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de directe methode.

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen.

Winstbelastingen, ontvangen interest, betaalde interest en ontvangen dividenden worden opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

5.4 Grondslagen voor gescheiden verantwoording DAEB/niet-DAEB

In de toelichting zijn de volgende overzichten opgenomen: Balans DAEB per 31 december 2018, balans Niet-DAEB per 31 december 2018, Winst- en verliesrekening DAEB over 2018, Winst- en verliesrekening Niet-DAEB over 2018, kasstroomoverzicht DAEB over 2018 en kasstroomoverzicht Niet-DAEB over 2018. Voor het boekjaar 2018 is sprake van een uitzonderingssituatie waardoor in deze overzichten geen vergelijkende cijfers over het boekjaar 2017 zijn opgenomen. Bij de opstelling van deze overzichten zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

Standvast Wonen heeft de gescheiden verantwoording DAEB/ niet-DAEB opgenomen in de toelichting op de jaarrekening. De niet-DAEB activiteiten van Standvast Wonen zien toe op het verhuren van woningen, bedrijfsmatig onroerend goed en overig bezit die tot de niet-DAEB tak behoren.

Om tot een gescheiden balans, winst-en-verliesrekening en kasstroomoverzichten te komen worden een aantal uitgangspunten gehanteerd. Een aantal direct toe te rekenen posten worden in overeenstemming met het goedgekeurde scheidingsvoorstel volledig aan de DAEB- dan wel aan de niet-DAEB activiteiten toegerekend. Voor andere niet direct toe te rekenen posten in de gescheiden balans, winst-en-verliesrekening en kasstroomoverzicht wordt uitgegaan van een aantal veronderstellingen.

De belangrijkste veronderstellingen zijn onderstaand nader uiteengezet:

Grondslag voor scheiding	*Posten in gescheiden verantwoording*
Directe scheiding op VHE-niveau. De opbrengsten/ kosten en kasstromen van individuele transacties worden direct toegerekend aan de individuele VHE die staat geclassificeerd als DAEB dan wel niet-DAEB.	Balans: - Vastgoed in exploitatie - Onroerende zaken verkocht onder voorwaarden - Vastgoed bestemd voor de verkoop - Overlopende passiva - Waarborgsommen Winst-en-verliesrekening: - Huuropbrengsten - Opbrengsten servicecontracten - Verkoopopbrengsten en -lasten Kasstroomoverzicht: - Ontvangsten verhuur en servicecontracten - Desinvesteringskasstromen - Aankoop verhuurbare eenheden
Toerekening op complex- en/of projectniveau en gescheiden naar de DAEB en niet-DAEB activiteiten op basis van de relatieve verdeling van eenheden in het betreffende complex.	Balans: - Vastgoed in ontwikkeling - Overlopende passiva - Voorziening onrendabele investeringen Winst-en-verliesrekening: - Lasten servicecontracten - Lasten onderhoudsactiviteiten - Overige directe lasten exploitatie bezit - Waardeveranderingen vastgoedportefeuille - Leefbaarheid Kasstroomoverzicht: - Investeringen nieuwbouw en woningverbetering - Leefbaarheid - Onderhoudsuitgaven
Gescheiden op basis van borging van de achterliggende financiering (bijvoorbeeld WSW borging). Geborgde leningen classificeren als DAEB, niet geborgde leningen als niet-DAEB.	Balans: - Schulden/leningen kredietinstellingen - Schulden/leningen overheid - Overige schulden Winst-en-verliesrekening: - Rentebaten en rentelasten Kasstroomoverzicht: - Financieringskasstroom

Gescheiden op basis van omvang activiteiten in de DAEB/ niet-DAEB tak van Standvast op basis van een algemene splitsingsfactor gebaseerd op de totaalverdeling van verhuureenheden in DAEB/ niet-DAEB De hierbij gehanteerde verdeling DAEB/ niet-DAEB is: 90% DAEB en 10% niet-Daeb	Balans: - Belastingen en premies sociale verzekeringen - Overlopende activa - Overlopende passiva Winst-en-verliesrekening: - Lasten verhuur en beheeractiviteiten - Opbrengsten en kosten overige activiteiten - Toegerekende organisatiekosten Kasstroomoverzicht: - Personeelsuitgaven - De overige organisatiekosten welke deel uit maken van de post ‘overige bedrijfsuitgaven‘

6 Toelichting op de onderscheiden posten van de balans

x € 1.000 (na resultaatverwerking)

Activa

Vastgoedbeleggingen

6.1 Vastgoed in exploitatie

	DAEB-vastgoed in exploitatie	Niet-DAEB-vastgoed in exploitatie	Totaal
	€	€	€
1 januari 2018			
Cumulatieve verkrijgings- of vervaardigingsprijs	495.407	96.049	591.456
Cumulatieve herwaarderingen	422.199	58.386	480.585
Cumulatieve waardeveranderingen en afschrijvingen	-27.696	-7.755	-35.451
Boekwaarde per 1 januari 2018	889.910	146.680	1.036.590
Mutaties			
Investeringen – initiële verkrijgingen	-	-	-
Investeringen – oplevering nieuwbouw	14.499	-	14.499
Investeringen – uitgaven na eerste verwerking	7.502	908	8.410
Buitengebruikstellingen en afstotingen	-3.677	-2.763	-6.440
Overboekingen van en naar voorraden/grondposities	174	360	534
Overboekingen van verkopen onder voorwaarden	1.321	164	1.485
Overboekingen naar niet-DAEB-/DAEB-vastgoed in exploitatie	308	-308	-
Aanpassing marktwaarde	140.536	31.774	172.310
Totaal mutaties 2018	160.663	30.135	190.798
31 december 2018			
Cumulatieve verkrijgings- of vervaardigingsprijs	518.015	95.161	613.176
Cumulatieve herwaarderingen	550.789	85.072	635.861
Cumulatieve waardeveranderingen en afschrijvingen	-18.231	-3.418	-21.649
Boekwaarde per 31 december 2018	1.050.573	176.815	1.227.388

Per 31 december 2018 is de som van de in de vaste activa in exploitatie opgenomen herwaarderingsreserve € 635.100.000 (2017: 480.585.000). Deze heeft voor € 550.028.000 (2017: € 422.199.000) betrekking op het DAEB-vastgoed en voor € 85.072.000 (2017: € 58.386.000) op het niet-DAEB-vastgoed.

In de post DAEB vastgoed in exploitatie zijn 8.099 verhuureenheden opgenomen en in de post niet-DAEB zijn 1.176 verhuureenheden opgenomen. De geschatte waarde gebaseerd op de meest recente WOZ-beschikkingen van deze verhuureenheden bedraagt € 1.458.670.000 (2017: € 1.293.799.000).

Marktwaarde

Waardering vindt verplicht plaats op basis van de netto contante waarde methode, ofwel de DCF-methode (discounted cashflow methode). Via deze methode worden de toekomstige inkomende en uitgaande kasstromen contant gemaakt naar het heden, prijspeil 31-12-2018, aan de hand van een disconteringsvoet, inclusief de eindwaarde die de geschatte opbrengstwaarde is van het vastgoed aan het einde van de DCF-periode. Gebruik wordt gemaakt van een DCF-periode van vijftien jaar.

Een waarderingscomplex is een samenstel van verhuureenheden, dat in principe bestaat uit vergelijkbare verhuureenheden wat betreft type vastgoed, bouwperiode en locatie. Bij de waarderingen in het WON en PP model wordt per waarderingscomplex een doorexploiteer- en een uitpondscenario berekend. De marktwaarde is de hoogste waarde van deze scenario's. In het BOG model wordt uitsluitend een doorexploitatiescenario gewaardeerd.

Standvast Wonen werkt met de full versie voor de waardering van het vastgoed in exploitatie. Elk jaar krijgt één derde (steeds wisselend) deel van het vastgoed een volledige taxatie. Dit wordt uitgevoerd door een onafhankelijke en deskundige externe taxateur die is ingeschreven bij het Nederlands Register Vastgoed Taxateurs. Het overige twee derde deel wordt beoordeeld door middel van een aannemelijkheidsverklaring. De parameters zijn conform het waarderingshandboek met uitzondering van de volgende vrijheidsgraden:

Type vastgoed	**Vrijheidsgraad**	**Toelichting**
Woongelegenheden	Markthuur(stijging)	Markthuur: € 355 - € 1.900 Stijging markthuur: geen
Woongelegenheden	Exit yield	Doorexploiteren: 3,9 - 20,9% Uitponden: 0 - 8,7%
Woongelegenheden	Leegwaarde(stijging)	Leegwaarde: € 47.200 - € 388.000 Stijging leegwaarde: geen
Woongelegenheden	Disconteringsvoet	Doorexploiteren: 5,17 – 7,49% Uitponden: 5,92 – 7,72%
Woongelegenheden	Onderhoud	Norm: € 384 – € 1.400
Woongelegenheden	Mutatie- en verkoopkans	Mutatiekans: 2 - 43,8%
BOG	Markthuur(stijging)	Markhuur: niet van toepassing Stijging markthuur: - 0,90 - 0,20%
BOG	Exit yield	Doorexploiteren: 6,5 - 13,4% Uitponden: niet van toepassing
BOG	Disconteringsvoet	Doorexploiteren: 6,70 - 9,40% Uitponden: niet van toepassing
BOG	Onderhoud	Norm: € 177 - € 62.814
Parkeergelegenheden	Markthuur(stijging)	Markthuur: € 20 - € 100 Stijging markthuur: geen
Parkeergelegenheden	Exit yield	Doorexploiteren: 6,8 – 7,5% Uitponden: 0 – 7,8%
Parkeergelegenheden	Leegwaarde(stijging)	Leegwaarde: € 5.000 - € 30.000 Stijging leegwaarde: geen
Parkeergelegenheden	Disconteringsvoet	Doorexploiteren: 6,60% Uitponden: 6,90%
Parkeergelegenheden	Onderhoud	Norm: € 47 - € 131
Parkeergelegenheden	Mutatie- en verkoopkans	Mutatiekans: 4,8 – 50%

Verloopstaat marktwaarde

Uit onderstaande verloopstaat wordt duidelijk hoe de mutatie in de waardering is opgebouwd.

Marktwaarde vastgoed in exploitatie	1.036.590
Voorraad bestemd voor de verkoop	1.661
Eindsaldo marktwaarde verhuurde staat 2017	1.038.251

Voorraadmutaties	
Verkoop	-6.440
Nieuwbouw en aankoop	14.495
Subtotaal voorraadmutaties	8.054

Mutatie objectgegevens	
Oppervlakte, type en overige basisgegevens	213
Contracthuur en leegstand	12.955
Maximaal redelijke huur	1.365
WOZ-waarde	-3.322
Contractgegevens BOG/MOG/ZOG	-207
Complexdefinities en verkooprestricties	2.046
Subtotaal voorraadmutaties	13.050

Methodische wijzigingen handboek en software	
Versieverschil	-104
Aftoppen markthuur	1.380
Overdrachtskosten eindwaarde	-10.257
Overige rekenmethode woningen	-40
Subtotaal methodische wijzigingen handboek en software	-9.021

Mutatie waarderingsparameters	
Macro-economische parameters	8.368
Mutatie- en verkoopkans	19.820
Boveninflatoire huurverhoging	11.471
Markthuur	17.214
Markthuurstijging	603
Leegwaarde	65.974
Leegwaardestijging	-10.409
Splitsings- en verkoopkosten	-326
Instandhoudings- en mutatieonderhoud	-1.617
Beheerkosten	-1.175
Belastingen en verzekeringen	5.187
Verhuurderheffing	3.876
Overige kosten en opbrengsten	-1
Disconteringsvoet	59.297
Exit yield	-103
Subtotaal mutatie waarderingsparameters	178.181

Marktwaarde vastgoed in exploitatie	1.227.388
Voorraad bestemd voor de verkoop	1.127
Eindsaldo marktwaarde verhuurde staat 2018	1.228.515

6.2 Beleidswaarde

Omdat de doelstelling van Standvast Wonen is te voorzien in passende huisvesting voor hen die daar niet zelf in kunnen voorzien, zal van het vastgoed in exploitatie slechts een beperkt deel vervreemd worden. Dit betekent dat slechts een deel van de in de jaarrekening verantwoorde marktwaarde in de toekomst zal worden gerealiseerd. Derhalve wordt hieronder de beleidswaarde van het vastgoed in exploitatie toegelicht. Deze beleidswaarde sluit aan op het beleid van Standvast Wonen en beoogt inzicht te geven in de verdiencapaciteit van haar vastgoed uitgaande van dit beleid.

De beleidswaarde van het DAEB-vastgoed in exploitatie bedraagt per 31 december 2018 € 469.539
De beleidswaarde van het niet-DAEB-vastgoed in exploitatie bedraagt per 31 december 2018 € 121.241

Bij het bepalen van de beleidswaarde is het waarderingshandboek gehanteerd. De berekening van de beleidswaarde kent als startpunt de marktwaarde. De beleidswaarde wordt bepaald door op vier aspecten aanpassingen door te voeren in de uitgangspunten van de berekening van de marktwaarde. Deze aspecten zijn:

- beschikbaarheid: voor de gehele portefeuille wordt het doorexploiteerscenario gehanteerd;
- betaalbaarheid: de markthuur wort vervangen door de beleidshuur;
- kwaliteit: de marktnorm voor onderhoud wordt vervangen door de onderhoudsnorm van de woningcorporatie;
- beheer: de marktnorm voor beheer wordt vervangen door de beheernorm van de woningcorporatie.

De aansluiting tussen de marktwaarde en de beleidswaarde kan als volgt worden weergegeven:

(x 1.000)	DAEB-vastgoed	Niet-DAEB vastgoed	DAEB vastgoed voor verkoop	Totaal
	€	€	€	€
Marktwaarde per 31.12.2018	1.050.573	176.815	1.127	1.228.515
Afslag wegens beschikbaarheid (doorexploiteerscenario)	-83.147	-8.685	-51	-91.883
Afslag wegens betaalbaarheid (beleidshuur)	-358.867	-33.554	-353	-392.774
Afslag wegens kwaliteit (onderhoud)	-74.693	-9.041	-74	-83.808
Afslag wegens beheer (beheerskosten)	-64.327	-4.294	-74	-68.695
Beleidswaarde per 31.12.2018	469.539	121.241	575	591.355

De afslagen op de marktwaarde kunnen als volgt worden toegelicht:

– *Afslag wegens beschikbaarheid (doorexploiteerscenario)*

Bij 85 van de 136 woningcomplexen is het scenario omgezet van uitponden naar doorexploiteren.

– *Afslag wegens betaalbaarheid (beleidshuur)*

De gemiddelde streefhuur van de woningen bedraagt € 600 (DAEB € 575, Niet-DAEB € 816).

– *Afslag wegens kwaliteit (onderhoud)*

De onderhoudsnorm bedraagt € 1.875 voor zowel DAEB als Niet-DAEB bezit.

– *Afslag wegens beheer (beheerskosten)*

De beheernorm bedraagt € 1.147 voor zowel DAEB als Niet-DAEB bezit.

De beleidswaarde is eerst gedurende 2018 ingevoerd, waarbij dit waardebegrip nog in ontwikkeling is. Verdere ontwikkeling van dit waardebegrip door de Aw en WSW zal kunnen leiden tot aanpassingen in de beleidswaarde in komende perioden, denk aan de nadere aanscherping van het begrip onderhoud / verbetering en beheerlasten.

6.3 Onroerende zaken verkocht onder voorwaarden en vastgoed in ontwikkeling bestemd voor eigen exploitatie

Een overzicht van de onroerende zaken verkocht onder voorwaarden en het vastgoed in ontwikkeling bestemd voor eigen exploitatie is hierna opgenomen.

X € 1.000	Onroerende zaken verkocht onder voorwaarden	DAEB vastgoed in ontwikkeling bestemd voor eigen exploitatie	Niet DAEB vastgoed in ontwikkeling bestemd voor eigen exploitatie
1 januari 2018			
Cumulatieve verkrijgings- of vervaardigingsprijs	49.023	13.246	-
Cumulatieve herwaarderingen	418	-7.001	-
Boekwaarde per 1 januari 2018	49.441	6.245	-
Mutaties:			
Investeringen	-	12.589	-
Desinvesteringen	-2.762	-/- 130	-
Overboekingen	-1.956	-/- 14.499	-
Herclassificatie/herkwalificatie	-	-	-
Herwaardering a.d.h.v. realisaties	378	-	-
Mutatie onrendabele top	-	1.676	-
Herwaarderingen a.d.h.v. taxaties	3.742	-	-
Totaal mutaties 2018	-598	-/- 364	-
31 december 2018			
Cumulatieve verkrijgings- of vervaardigingsprijs	49.345	11.205	-
Cumulatieve herwaarderingen	-502	-5.324	-
Boekwaarde per 31 december 2018	48.843	5.881	-

De herwaardering a.d.h.v. realisaties betreffen herwaarderingen bij teruggekochte woningen. De overige post herwaardering betreft de algemene herwaardering einde boekjaar aan de hand van de markttoets.

Toelichting Onroerende zaken verkocht onder voorwaarden

Onroerende zaken verkocht onder voorwaarden:	2018	2017
Aantal verhuureenheden 1 januari	404	443
Afkoop/correctie regeling	-9	-4
Terugkopen boekjaar	-25	-35
Aantal verhuureenheden 31 december	370	404

Bij bovenstaande aantallen woningen is een terugkoopregeling van kracht. Bij de contracten gebaseerd op het Slimmer Kopen®-principe geldt dat er sprake is van verleende kortingen tussen 0% en 35%. Het aandeel van Standvast Wonen in de waardeontwikkeling van de woning is gemiddeld 43% in 2018 en 43% in 2017.

De actuele waarde van onroerende zaken verkocht onder voorwaarden is gebaseerd op een analyse van de waardeontwikkeling (met behulp van CBS-indexatiecijfers). Er hebben geen taxaties plaatsgevonden van deze woningen.

Toelichting DAEB- en niet-DAEB vastgoed in ontwikkeling bestemd voor de eigen exploitatie

In het boekjaar werd ter zake vastgoed in ontwikkeling bestemd voor de eigen exploitatie een bedrag van € 208.000 (2017: € 80.000) aan bouwrente geactiveerd. Het saldo ultimo 2018 aan geactiveerde bouwrente in het saldo van het DAEB- en niet-DAEB vastgoed in ontwikkeling bedraagt € 153.000 (2017: € 48.000).

In het afgelopen boekjaar zijn een tweetal nieuwbouwprojecten volledig opgeleverd, en daarnaast nog een 1e deel in Hengstdal namelijk:

- Het project Kompas Handelskade, 24 appartementen in Nijmegen € 4.261.777
- Het project Malvert, 50 appartementen in Nijmegen € 8.455.574
- Hengstdal, 4 eengezinswoningen en 2 eenheden in Nijmegen € 1.781.821

Daarnaast is project Megenseind gestopt en is de grond verkocht (€ 130.313).

Naast € 7.591.000 aan investeringen voor inmiddels volledig opgeleverde projecten, is voornamelijk geïnvesteerd in het project Hengstdal (€ 4.430.000).

Materiële vaste activa

6.4 Onroerende en roerende zaken ten dienste van de exploitatie

Een overzicht van onroerende en roerende zaken is hierna opgenomen:

X € 1.000	Onroerende en roerende zaken ten dienste van de exploitatie
	€
1 januari 2018	
Cumulatieve verkrijgings- of vervaardigingsprijs	3.183
Cumulatieve waardeveranderingen en afschrijvingen	-2.216
Boekwaarde per 1 januari 2018	967
Mutaties	
Investeringen	287
Desinvesteringen	-352
Correctie afschrijvingen desinvesteringen	352
Afschrijvingen	-459
Totaal mutaties 2018	-172

31 december 2018	
Cumulatieve verkrijgings- of vervaardigingsprijs	3.117
Cumulatieve waardeveranderingen en afschrijvingen	-2.322
Boekwaarde per 31 december 2018	795

Financiële vaste activa

6.5 Deelnemingen

	31-12-2018	31-12-2017
Woningnet NV	21	21
Voorziening	-21	-
Totaal deelnemingen	**-**	**21**

De aandelen van Woningnet NV zijn afgewaardeerd in kalenderjaar 2018.

6.6 Leningen u/g

	31-12-2018	31-12-2017
Starters renteregeling	335	344
Totaal leningen u/g	**335**	**344**

Tegenover deze vordering staat op de creditzijde van de balans een voorziening. De vordering wordt namelijk pas ontvangen wanneer de woning met overwaarde wordt verkocht.

6.7 Latente belastingvordering

	31-12-2018	31-12-2017
Stand per 1 januari	20.528	12.542
Mutatie latente belastingvordering	-12.527	7.986
Stand per 31 december	**8.001**	**20.528**

Het saldo betreft latente belastingvorderingen die zijn ontstaan uit hoofde van verschillen tussen de waarde van activa en passiva voor de fiscale resultaatbepaling en de waarde in deze jaarrekening. De latentie heeft tevens betrekking op verliescompensatie. De waarderingsverschillen betreffen de waardering van vastgoed en de waardering van leningen. Per 31 december 2018 bedraagt de latentie op het vastgoed t.b.v. verkoop € -627.000 (nominaal € -3.000.000), de latentie het verschil tussen waardering van bezit € 2.018.000 (nominaal € 68.449.000) en op de leningen -/- € 19.000

Het verloop van de post latente belastingvordering(en) (exclusief verliescompensatie) is als volgt:

	2018	2017
Boekwaarde per 1 januari	5.366	11.143
Mutatie latentie leningen	-7	-17
Mutatie latentie verkoop	-2.136	-3.218
Mutatie latentie waarderingsverschillen	-1.851	-2.542
Boekwaarde per 31 december	1.372	5.366

Het verloop van de post latente belastingvordering(en) verliescompensatie is als volgt:

	2018	2017
Boekwaarde per 1 januari	15.162	1.399
Mutatie correcties voorgaande jaren	1.558	19.131
Mutatie i.v.m. fiscaal resultaat boekjaar	-10.091	-5.368
Boekwaarde per 31 december	6.629	15.162
Totaal belastinglatenties	8.001	20.528

De verliescompensatie heeft voornamelijk betrekking op het aangiftejaar 2013, waarin een eenmalige afwaardering van de fiscale waardering op basis van een waardedaling van het bezit heeft plaatsgevonden. Het totaal verrekenbaar verlies in 2013 is vastgesteld door de fiscus op € 104 miljoen euro. De toekomstige winsten zijn naar verwachting ruim voldoende om dit verlies te kunnen compenseren. Naar verwachting is dit volledig verrekend in het jaar 2020.

Per 31 december 2018 bedraagt de latentie verliescompensatie nominaal € 6.824.000. De gemiddelde looptijd van de latente belastingvorderingen is 30 jaar.

Vlottende activa

Voorraden

6.8 Vastgoed bestemd voor verkoop

	31-12-2018	31-12-2017
Teruggekochte woningen VOV	618	417
Leegstaande verkoopwoningen	981	1.661
Totaal vastgoed bestemd voor verkoop	**1.599**	**2.078**

De voorraad vastgoed bestemd voor verkoop betreft teruggekochte woningen vanuit Slimmer Kopen (5 woningen) en leegstaande woningen gelabeld voor verkoop (7 woningen). In 2019 is al het vastgoed verkocht.

6.9 Overige voorraden

		31-12-2018		31-12-2017
Grond- en ontwikkelposities:				
Project schoolplein Afferden	195		192	
Project Hooiwal Druten-West	620		615	
Project Het Erf Druten-West	799		794	
Project Beatrixstraat 17-19-21 Druten	80		77	
Voorraad grondposities		1.694		1.678
Voorraad onderhoudsmaterialen		37		66
Totaal overige voorraden		**1.731**		**1.744**

De grond- en ontwikkelposities betreffen locaties ten behoeve van toekomstige ontwikkelprojecten die nog niet in realisatie genomen zijn. Deze posities zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere taxatiewaarde.

Vorderingen

	Totaal	> 1 jaar
	€	€
Huurdebiteuren	545	219
Overheid	829	-
Overige vorderingen	444	126
Overlopende activa	386	-
	2.204	345

6.10 Huurdebiteuren

	31-12-2018	31-12-2017
Huurdebiteuren	545	521
Af: voorziening wegens oninbaarheid	-	-5
Totaal huurdebiteuren	**545**	**516**

De huurachterstand huurdebiteuren eind 2018 is 0,92% van de netto jaarhuur (2017: 0,89%).

Het verloop van de totale voorziening wegens oninbaarheid is als volgt:

	2018	2017
Boekwaarde per 1 januari	145	156
Dotatie ten laste van de exploitatie	72	60
Afgeboekte oninbare posten	-44	-71
Boekwaarde per 31 december	173	145

Van de voorziening ultimo 2018 is € 0 toe te rekenen aan huidige bewoners (huurdebiteuren) en € 172.981 aan vertrokken bewoners (Overige vorderingen).

6.11 Overheid

	31-12-2018	31-12-2017
STEP subsidies	449	464
Vermindering verhuurderheffing	380	-
Bijdrage gemeente openbaar gebied	281	-
Totaal overheid	**1.110**	**464**

Dit betreft STEP-subsidie voor de projecten Hengstdal en Catharinahof welke in kalenderjaar 2019 ontvangen zal worden. Ook wordt gebruik gemaakt van de regeling vermindering verhuurderheffing voor totaal € 380.000. Verder is er een vordering bij de gemeente voor kosten openbaar gebied van totaal € 281.000

6.12 Overige vorderingen

	31-12-2018	31-12-2017
• Afrekeningen vertrokken huurders	315	309
• Woningverkopen	-	134
• Vorderingen uit nieuwbouw	-	-
• Startkapitaal VVE	-	20
• Overige vorderingen	21	45
Subtotaal	**336**	**508**
Af: voorziening wegens oninbaarheid	-173	-140
Totaal overige vorderingen	**163**	**368**

6.13 Overlopende activa

	31-12-2018	31-12-2017
Vooruit ontvangen facturen	45	220
Nog te ontvangen bedragen	340	360
Overige overlopende posten	1	1
Totaal overlopende activa	**386**	**581**

6.14 Liquide middelen

	31-12-2018	31-12-2017
Kasgelden	1	1
Bankgelden	1.295	5.550
Totaal liquide middelen	**1.296**	**5.551**

In 2018 stond € 1.293.000 ter vrijer beschikking (2017: € 5.464.000). Standvast Wonen beschikt over een kredietfaciliteit bij BNG van € 9 miljoen, welke op balansdatum niet is aangewend. Verder zijn bankgaranties verstrekt voor in totaal € 2.589 via de ING.

Passiva

6.15 Overige reserves

Het verloop van de overige reserves is als volgt:

	2018	2017
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	264.400	224.418
Toename uit hoofde van daling van de marktwaarde	4.241	12.510
Afname uit hoofde van stijging van de marktwaarde	-163.448	-81.352
Realisatie uit hoofde van verkoop	2.574	3.160
Realisatie uit hoofde van sloop	-	4.580
Overige mutaties	170.085	101.084
Boekwaarde per 31 december	277.852	264.400

De overige mutatie van 2018 betreft het jaarresultaat. Het saldo overige mutatie van 2017 betreft een eenmalige administratieve correctie van de herwaarderingsreserve (-/- € 1.620.000), het opnemen van het beginsaldo herwaarderingsreserve VOV-Vastgoed (€ -/- 881.000) en het jaarresultaat 2017(€ 103.585.000).

Voorstel tot bestemming van het resultaat over het boekjaar 2018

Het bestuur stelt aan de raad van toezicht voor het resultaat over het boekjaar 2018 ten bedrage van € 170.085.000 geheel ten gunste van de overige reserves te brengen. Dit voorstel is in de jaarrekening verwerkt.

Bestemming van het resultaat over het boekjaar 2017

De jaarrekening 2017 is vastgesteld in de vergadering van de Raad van Toezicht gehouden op 26-04-2018. De vergadering heeft de bestemming van het resultaat vastgesteld conform het daartoe gedane voorstel.

6.16 Herwaarderingsreserve

Het verloop van de herwaarderingsreserve is als volgt:

	Herwaarde-ringsreserve DAEB-vastgoed in exploitatie	Herwaarde-ringsreserve niet DAEB-vastgoed in exploitatie	Herwaarde-ringsreserve Slimmer Kopen	Totaal
	€	€	€	€
Boekwaarde per 1 januari 2018	422.199	58.386	2.102	482.687
Realisatie i.v.m. verkoop/terugkoop	-1.883	--476	-215	-2.574
Realisatie i.v.m. sloop	-	-	-	-
Toename i.v.m. stijging marktwaarde	129.486	31.640	2.322	163.448
Afname i.v.m. daling marktwaarde	-9	-4.232	-	-4.241
Herclassificaties/herkwalificaties	235	-235	-	-
Overige mutaties	-	-	-	-
Boekwaarde per 31 december 2018	550.028	85.072	4.209	639.320

Per 31 december 2018 is in totaal € 635 miljoen aan ongerealiseerde herwaarderingen in het eigen vermogen begrepen (2017: € 480 miljoen), zijnde het verschil tussen de marktwaarde in verhuurde staat van het vastgoed in exploitatie en de kostprijs. De waardering van dit vastgoed is in overeenstemming met het Handboek modelmatig waarderen bepaald en is daarmee conform de in de Woningwet voorgeschreven waarderingsgrondslag en daaruit afgeleide ministeriële besluiten geldend ten tijde van het opmaken van de jaarverslaggeving.

Uitgaande van waardering tegen beleidswaarde van het vastgoed in exploitatie is een bedrag van € 637 miljoen in het eigen vermogen begrepen dat op basis van het beleid van de corporatie niet kan worden gerealiseerd. De realisatie van het verschil tussen marktwaarde en beleidswaarde is sterk afhankelijk van het te voeren beleid van Standvast Wonen. De mogelijkheden voor de corporatie om vrijelijk door (complexgewijze) verkoop of huurstijgingen de marktwaarde in verhuurde staat van het DAEB-bezit in exploitatie te realiseren zijn beperkt door wettelijke maatregelen en maatschappelijke ontwikkelingen zoals demografie en ontwikkeling van de behoefte aan sociale (DAEB) huurwoningen. Omdat de doelstelling van de corporatie is om duurzaam te voorzien in passende huisvesting voor hen die daar niet zelf in kunnen voorzien, zal van het vastgoed in exploitatie slechts een beperkt deel vervreemd worden. Daarnaast zal bij mutatie van de woning slechts in uitzonderingssituaties de huur worden verhoogd tot de markthuur en zijn de werkelijke onderhouds- en beheerslasten hoger dan ingerekend in de marktwaarde, voortvloeiend uit de beoogde kwaliteit- en beheersituatie van de corporatie.

6.17 Voorziening onrendabele investeringen en herstructurering

Het verloop van de post voorziening onrendabele investeringen en herstructureringen is als volgt:

	2018	2017
Boekwaarde per 1 januari	7.652	9.466
Dotaties	9.188	4.531
Vrijval	-1.364	0
Onttrekkingen	-2.847	-6.345
Saldo per 31 december	12.629	7.652
Gesaldeerd met MVA in ontwikkeling	-5.325	-7.001
Boekwaarde per 31 december	7.304	651

De voorziening voor onrendabele investeringen en herstructureringen is overwegend langlopend van aard. Verwacht wordt dat van dit bedrag op balansdatum een bedrag van € 2.876.000 (2017: € 0) binnen een jaar wordt gerealiseerd en een bedrag van € 4.428.000 (2017: € 651.000) binnen vijf jaar.

Specificatie voorziening:	Stand per 1-1	Storting	Vrijval	Onttrekking	Stand per 31-12
Malvert LLB	2.617	-	-709	-1.908	-
Megenseind	270	-	-270	-	-
Hengstdal	4.525	-	-297	-787	3.441
Handelskade Kompas	240	-	-88	-152	-
Kerkplein	-	2.723	-	-	2.723
Vlakkers	-	3.487	-	-	3.487
Tooropstraat	-	2.978	-	-	2.978
	7.652	9.188	-1.364	-2.847	12.629
Af: geïnvesteerd	-7.001				-5.325
	651				**7.304**

Het project Megenseind is in 2018 gestopt en de grond is inmiddels verkocht. De voorziening voor huurwoningen valt daarmee vrij.

6.18 Overige voorzieningen

	31-12-2018	31-12-2017
Starters Rente Regeling	193	155
Loopbaanbudget	246	231
Totaal voorziening overig	**439**	**386**

Het verloop van de post overige voorzieningen is als volgt:

	2018	2017
Boekwaarde per 1 januari	386	601
Dotaties	86	29
Onttrekkingen	-33	-244
Boekwaarde per 31 december	439	386

De voorziening SRR betreft een voorziening voor afboeking van betaalde bijdragen in de Startersrenteregelingen. Deze bijdragen zijn opgenomen onder de vorderingen op de debetzijde van de balans.

De voorziening loopbaanbudget betreft individuele budgetten voor werknemers om te besteden aan loopbaanontwikkeling. De voorziening wordt jaarlijks met een maximumbedrag van € 900 euro per werknemer aangevuld tot maximaal € 4.500 euro per werknemer.

Van bovenstaande voorzieningen is een bedrag van € 439.000 gekwalificeerd als langlopend. Het overige bedrag ad. € 0 is kortlopend (looptijd < 1 jaar).

Langlopende schulden

6.19 Leningen overheid en schulden/leningen kredietinstellingen

Het verloop van de post leningen overheid en leningen van kredietinstellingen is als volgt:

	2018	2017
Boekwaarde per 1 januari	319.491	324.795
Bij: nieuwe leningen	4.500	0
Af: aflossingen	-12.480	-5.304
Boekwaarde per 31 december	311.511	319.491
Marktwaarde per 31 december	381.328	408.491

De marktwaarde van de leningen is de waarde van de leningen, waarbij de toekomstige aflossingsverplichtingen contant gemaakt zijn tegen actuele rentetarieven.

Aflossingen aankomend boekjaar

In 2019 zal € 5,2 miljoen als jaarlijkse aflossing op de bestaande lening portefeuille worden afgelost. In 2019 zullen twee geldleningen met een gezamenlijk schuldrestant van € 4,5 miljoen contractueel worden afgelost.

Borging door WSW

Per ultimo 2018 is er in totaal voor een schuldrestant ad € 311.511.000 (2017: € 319.491.000) borging verstrekt door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw.

WSW-obligoverplichting

Per 31 december 2018 heeft Standvast Wonen een obligoverplichting jegens WSW ten bedrage van € 12,0 miljoen (31.12.2017: € 12,3 miljoen) uit hoofde van door WSW verstrekte borgstelling.

Rente- en kasstroomrisico

Hieronder is de lening portefeuille uitgesplitst naar rentepercentage en resterende looptijd:

Rente percen-tage	Schuldrest. x € 1.000	**Rente- of opslag herzienings-periode**	Rente herziening x € 1.000	Opslag herziening x € 1.000	**Resterende looptijd**	Schuldrest. x € 1.000
0% - 1%	4.703	van 1 tot 3 maanden	698	10.000	< 1 jaar (kortlopend)	4.500
1% - 2%	61.107	van 6 maanden tot 1 jaar	0	10.000	van 1 tot 5 jaar	6.500
2% - 3%	76.069	van 1 tot 5 jaar	7.039	64.000	van 5 tot 10 jaar	41.011
3% - 4%	64.833	van 5 tot 10 jaar	25.117	11.000	van 10 tot 15 jaar	37.191
4% - 5%	60.490	> 10 jaar	10.340	0	van 15 tot 20 jaar	22.349
5% - 6%	42.151	n.v.t.	268.317	216.511	> 20 jaar	199.960
> 6%	2.158					
	311.511		**311.511**	**311.511**		**311.511**

6.20 Verplichtingen uit woningen verkocht onder voorwaarden

De terugkoopverplichting woningen VOV betreft de terugkoopverplichting van onroerende zaken die onder een regeling Verkoop onder Voorwaarden zijn overgedragen aan derden. De terugkoopverplichting wordt jaarlijks gewaardeerd en getoetst aan de bij overdracht ontstane verplichting. Bij de jaarlijkse toetsing van de terugkoopverplichting wordt rekening gehouden met de waardeontwikkelingen van onroerende zaken en specifieke contractvoorwaarden met derden.

De samenstelling en het verloop is als volgt:

		31-12-2018		31-12-2017
Beginsaldo		49.490		52.276
Mutaties in het boekjaar				
• Terugkoop/afkoop woningen	-4.331		-4.463	
• Waardeverandering terugkoopverplichtingen	3.039		1.677	
Totaal mutaties				-2.786
Eindsaldo		**48.198**		**49.490**

In het boekjaar 2018 is van 34 woningen de regeling beëindigd door terugkoop, afkoop of correctie (2017: 39 woningen). Vanaf het boekjaar 2015 worden geen woningen meer met de Slimmer Kopen®-regeling verkocht, waardoor het aantal woningen binnen deze post een aflopend karakter kent. Als gevolg van een waardestijging van de overgedragen onroerende zaken van 8,4% in 2018 (2017: 6,6%), stijgt de terugkoopverplichting in 2018 met € 3.039 (2017: € 1.677.000).

Ultimo boekjaar zijn nog 370 woningen (2017: 404) opgenomen in de regeling.

6.21 Overige schulden

	31-12-2018	31-12-2017
Waarborgsommen	502	471
Totaal overige schulden	**502**	**471**

Over de waarborgsommen wordt op jaarbasis 1,0% rente berekend. Huurders die een geliberaliseerde huurwoning huren, betalen 2 maandhuren als borg.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

	31-12-2018	31-12-2017
Schulden aan overheid	-	7
Schulden aan leveranciers	4.696	1.311
Belastingen en premies sociale verzekeringen	1.144	587
Schulden ter zake van pensioenen	146	73
Overige schulden	1.903	505
Overlopende passiva	5.058	5.379
Totaal kortlopende schulden en overlopende passiva	**12.947**	**7.862**

6.22 Schulden aan overheid

	31-12-2018	31-12-2017
Gemeente Beuningen	-	0
Gemeente Druten	-	0
Gemeente Nijmegen	-	7
Totaal schulden aan overheid	**-**	**7**

6.23 Schulden aan leveranciers

	31-12-2018	31-12-2017
Aannemers en leveranciers	4.231	1.011
Dienstverlenende bedrijven en overig	465	300
Totaal schulden aan leveranciers	**4.696**	**1.311**

6.24 Belastingen en premies sociale verzekeringen

	31-12-2018	31-12-2017
Loonheffing en premies sociale verzekeringen	211	152
Omzetbelasting	933	435
Vennootschapsbelasting	-	0
Totaal belastingen en sociale premies	**1.144**	**587**

6.25 Schulden ter zake van pensioenen

	31-12-2018	31-12-2017
Pensioenpremies SPW	146	73
Totaal schulden ter zake van pensioenen	**146**	**73**

6.26 Overige schulden

	31-12-2018	31-12-2017
Verlofuren medewerkers	147	173
Afrekening servicekosten/warmte	454	271
Nog te betalen projectkosten en overig	1.302	61
Totaal overige schulden	**1.903**	**505**

Het nieuwbouwproject Malvert is eind 2018 opgeleverd. Ultimo 2018 zijn er nog voor ruim € 1,2 miljoen aan nog te betalen projectkosten.

6.27 Overlopende passiva

	31-12-2018	31-12-2017
Niet vervallen rente geldleningen	3.896	4.030
Vooruitontvangen huurtermijnen	990	709
Externe controle en fiscaal advies	120	111
Vervallen rente en aflossing	-	388
Overige overlopende posten	52	141
Totaal overlopende passiva	**5.058**	**5.379**

6.28 Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

6.28.1 Investeringsverplichtingen
De aangegane verplichtingen van voornamelijk nieuwbouw- en onderhoudsprojecten bedragen ultimo 2018 circa € 1.674.000 (2017: € 12.530.000).

6.28.2 Huurverplichtingen
Het jaarlijks bedrag voor huurverplichtingen van het kantoorpand Takenhofplein 3 bedraagt in totaal € 273.000 (prijspeil 1-1-2019). Deze huurverplichting loopt 31-12-2025 af.

6.28.3 Operationele lease
De verplichtingen uit hoofde van met derden aangegane operationele-leaseovereenkomsten bedragen in totaal € 36.590 (31.12.2017: € 61.943). Hiervan vervalt binnen 1 jaar € 24.394 (31.12.2017: € 24.778), tussen 1 en 5 jaar € 12.197 (31.12.2017: € 37.165) en na 5 jaar € 0 (31.12.2017: € 0). De resterende looptijd van het leasecontract is 1,5 jaar. De leaseovereenkomsten zijn aangegaan voor 4 personenauto's voor algemeen gebruik binnen Standvast Wonen.

6.28.4 Volmacht Waarborgfonds Sociale Woningbouw
Uit hoofde van door het WSW geborgde leningen is volmacht verleend, als bedoeld in artikel 30 van het reglement van deelneming, aan het WSW voor de vestiging van hypotheek. De hoogte is opgebouwd uit een bedrag van € 648.000.000 plus 20% opslag, tot een maximum van € 777.600.000. Deze volmacht zal worden gebruikt indien blijkt dat het risicoprofiel van Standvast, naar het oordeel van het WSW, zodanig slecht is dat het totale garantievermogen van het WSW niet voldoende is om de verplichtingen van SW te dekken. Deze volmacht is in maart 2014 afgegeven aan het WSW.

6.28.5 Aansprakelijkheidsverplichtingen, bankgaranties, volmacht en overige garanties
Aan de verhuurder van Kerkenbos 1077 is als borg een bankgarantie afgegeven van € 2.589.

6.28.6 Overige
De jubileumverplichtingen zijn beoordeeld en niet substantieel bevonden.

6.28.7 Gebeurtenissen na balansdatum
Standvast Wonen gaat per 1 mei 2019 fuseren met woningcorporatie De Gemeenschap te Nijmegen. In het kader van verslaggeving zal één jaarrekening worden opgesteld over het gehele kalenderjaar 2019. De fusie zal verwerkt worden conform de pooling of interest methode.

De Raad van Toezicht van Standvast Wonen en de Raad van Commissarissen van De Gemeenschap zijn unaniem akkoord met het fusiebesluit. De drie gemeentes hebben december 2018 hun zienswijzen kenbaar gemaakt en zien geen belemmering in de voorgenomen fusie. Ook de huurdersvertegenwoordigingen hebben ingestemd met de plannen omtrent fusie. De aanvraag tot fusie is 8 januari 2019 ter goedkeuring voorgelegd bij de Minister. Begin maart 2019 is de goedkeuring van de Autoriteit Woningcorporaties ontvangen voor de fusie. 1 mei 2019 is de juridische fusiedatum van de nieuwe organisatie genaamd Woonwaarts.

7 Toelichting op de winst- en verliesrekening

(x € 1.000)

Bedrijfsopbrengsten

7.1 Huuropbrengsten

	2018	2017
Huuropbrengsten DAEB-vastgoed in exploitatie		
Woningen en woongebouwen	51.337	50.442
Onroerende zaken, niet zijnde woningen	20	13
	51.357	50.455
Af: huurderving wegens leegstand	-215	-224
Af: huurderving wegens oninbaarheid	-61	-51
Subtotaal huuropbrengsten DAEB-vastgoed in exploitatie	51.081	50.180
Huuropbrengsten niet-DAEB-vastgoed in exploitatie		
Woningen en woongebouwen	7.733	7.746
Onroerende zaken, niet zijnde woningen	432	439
	8.165	8.185
Af: huurderving wegens leegstand	-111	-194
Af: huurderving wegens oninbaarheid	-17	-9
Subtotaal huuropbrengsten niet-DAEB-vastgoed in exploitatie	8.037	7.982
Totaal huuropbrengsten	**59.118**	**58.162**

Hierna is een overzicht opgenomen van de huuropbrengsten die in de verschillende gemeenten zijn behaald:

	2018	2017
Gemeente Nijmegen	30.024	29.457
Gemeente Beuningen	16.424	16.102
Gemeente Druten	12.670	12.603
Totaal huuropbrengsten	59.118	58.162

Per 1 juli zijn de huren met gemiddeld 1,5 % gestegen wat een toename veroorzaakte van € 72.000 per maand. De netto ontvangen huur is in 2018 met circa 1,4% gestegen (2017: 1,7%).

7.2 Opbrengsten servicecontracten

	2018	2017
Serviceabonnementen	383	369
Vergoedingen voor niet verrekenbare servicecontracten	161	210
Vergoedingen voor verrekenbare servicecontracten	1.454	1.387
Afrekening servicecontracten	-413	-237
Opbrengstenderving wegens leegstand	-12	-19
Totaal opbrengsten servicecontracten	**1.573**	**1.710**

Hierna is een overzicht opgenomen van de opbrengsten servicecontracten die in de verschillende gemeenten zijn behaald:

	2018	2017
Gemeente Nijmegen	1.032	1.121
Gemeente Beuningen	281	292
Gemeente Druten	260	297
Totaal opbrengsten servicecontracten	1.573	1.710

7.3 Lasten servicecontracten

	2018	2017
Servicekosten verrekenbaar	1.041	1.151
Servicekosten niet-verrekenbaar	502	392
Totaal lasten servicecontracten	**1.543**	**1.543**

Hierna is een overzicht opgenomen van de lasten servicecontracten die in de verschillende gemeenten zijn gerealiseerd:

	2018	2017
Gemeente Nijmegen	1.017	1.061
Gemeente Beuningen	278	254
Gemeente Druten	248	228
Totaal lasten servicecontracten	1.543	1.543

7.4 Lasten verhuur- en beheeractiviteiten

	2018	2017
Toegerekende personeelskosten	3.472	3.307
Toegerekende overige organisatiekosten	700	667
Toegerekende afschrijvingen	290	276
Totaal lasten verhuur- en beheeractiviteiten	**4.462**	**4.250**

7.5 Lasten onderhoudsactiviteiten

	2018	2017
Onderhoudslasten (cyclisch)	11.288	7.536
Onderhoudslasten (niet cyclisch)	3.748	3.824
Toegerekende personeelskosten	2.086	1.827
Toegerekende overige organisatiekosten	103	90
Toegerekende afschrijvingen	162	142
Totaal lasten onderhoudsactiviteiten	**17.387**	**13.419**

	2018	2017
Directe onderhoudslasten DAEB-vastgoed in exploitatie	12.674	10.137
Directe onderhoudslasten niet-DAEB-vastgoed in exploitatie	2.362	1.223
Totaal directe lasten onderhoudsactiviteiten	15.036	11.360

De onderhoudslasten voor het DAEB-vastgoed in exploitatie zijn te verdelen in:

	2018	2017
Planmatig onderhoud	9.446	7.618
Mutatieonderhoud	1.881	1.356
Reparatie-onderhoud	1.347	1.163
Totaal onderhoudslasten	12.674	10.137

De onderhoudslasten voor het niet-DAEB-vastgoed in exploitatie zijn te verdelen in:

	2018	2017
Planmatig onderhoud	1.842	783
Mutatieonderhoud	390	305
Reparatie-onderhoud	130	135
Totaal onderhoudslasten	2.362	1.223

7.6 Overige directe operationele lasten exploitatie bezit

	2018	2017
OZB en andere belastingen	4.761	4.748
Sectorspecifieke heffingen	7.541	6.133
Verzekeringen	241	263
Beheerkosten VVE	271	94
Overige verhuurlasten	128	150
Totaal overige directe operationele lasten exploitatie bezit	**12.942**	**11.386**

De sectorspecifieke heffingen is een verzamelpost voor de verhuurderheffing (€ 6.860.653), de bijdrage saneringssteun (€ 622.307) en de bijdrage aan de Autoriteit Woningcorporaties (€ 57.710). In 2017 is geen saneringssteun geïnd en was de verhuurderheffing aanzienlijk lager (€ 6.085.474).

7.7 Nettoresultaat verkocht vastgoed in ontwikkeling

Omzet verkocht vastgoed in ontwikkeling	2018	2017
Opbrengst verkopen projecten	-	824
Bij/af: resultaatneming op projecten	-	-
Totaal omzet verkocht vastgoed in ontwikkeling	**-**	**824**
Totaal lasten verkocht vastgoed in ontwikkeling	**-131**	**-856**
Toegerekende kosten verkocht vastgoed in ontwikkeling		
Lonen en salarissen	-15	-12
Overige organisatiekosten	-3	-5
Financieringskosten	-	-3
Totaal toegerekende kosten vastgoed in ontwikkeling	**-18**	**-20**

De lasten hebben betrekking op de in 2018 gesloten overeenkomst voor de verkoop van het project Megenseind.

7.8 Netto gerealiseerd resultaat verkoop vastgoedportefeuille

Netto verkoopresultaat vastgoedportefeuille betreft het resultaat/de opbrengsten uit verkopen van bestaand bezit DAEB- en niet-DAEB-vastgoed aan derden en is als volgt te specificeren.

	2018	2017
DAEB-vastgoed in exploitatie		
Opbrengst verkopen bestaand bezit	7.395	9.288
Af: direct toerekenbare kosten	-217	-285
Af: boekwaarde	-4.871	-6.473
Af: toegerekende organisatiekosten	-115	-120
Verkoopresultaat bestaand bezit	2.193	2.410
Mutatie terugkoopverplichting VOV	22	49
Totaal verkoopresultaat bestaand DAEB-bezit	**2.215**	**2.459**

	2018	2017
Niet-DAEB-vastgoed in exploitatie		
Opbrengst verkopen bestaand bezit	4.292	4.245
Af: direct toerekenbare kosten	-72	-79
Af: boekwaarde	-3.481	-3.480
Af: toegerekende organisatiekosten	-47	-42
Verkoopresultaat bestaand bezit	692	644
Mutatie terugkoopverplichting VOV	-17	-58
Totaal verkoopresultaat bestaand niet-DAEB-bezit	**675**	**586**

In 2018 zijn 47 woningen initieel verkocht (2017: 59), waarvan 33 Daeb en 14 Niet-Daeb woningen. Daarnaast zijn er 15 via Slimmer Kopen teruggekochte woningen doorverkocht (2017:22) en zijn er 8 regelingen afgekocht (2017:4).

7.9 Overige waardeveranderingen vastgoedportefeuille

Vastgoed in ontwikkeling bestemd voor eigen exploitatie	2018	2017
Waardeverminderingen	9.194	4.978
Terugname waardeverminderingen	-1.364	-381
Totaal overige waardeveranderingen vastgoed in ontwikkeling bestemd voor eigen exploitatie	**7.830**	**4.597**

Voor een verdere toelichting op de totstandkoming van de marktwaarde en de overige waardeveranderingen wordt verwezen naar de toelichting op de materiële vaste activa.

7.10 Niet-gerealiseerde waardeveranderingen vastgoedportefeuille

	2018	2017
DAEB-vastgoed in exploitatie		
Toename marktwaarde	143.704	84.432
Afname marktwaarde	-322	-26.048
Totaal waardeveranderingen DAEB-vastgoed in exploitatie	**143.382**	**58.384**

	2018	2017
Niet-DAEB-vastgoed in exploitatie		
Toename marktwaarde	32.179	19.297
Afname marktwaarde	-405	-1.798
Totaal waardeveranderingen niet-DAEB-vastgoed in exploitatie	**31.774**	**17.499**

De stijging wordt voornamelijk bepaald door de marktontwikkeling van de leegwaardes en markthuren, in combinatie met lagere disconteringsvoeten vanwege de sentimenten op de beleggersmarkt.

Voor een verdere toelichting op de totstandkoming van de marktwaarde en de overige waardeveranderingen wordt verwezen naar de toelichting op de vastgoedbeleggingen.

7.11 Niet-gerealiseerde waardeverandering VOV

	2018	2017
Vastgoed verkocht onder voorwaarden		
Toename marktwaarde	3.742	2.968
Afname marktwaarde	-	0
Waardeverandering van terugkoopverplichtingen	-3.039	-1.677
Totaal niet-gerealiseerde waardeveranderingen vastgoed verkocht onder voorwaarden	**703**	**1.291**

7.12 Nettoresultaat overige activiteiten

	2018	2017
Deze bestaan gesaldeerd uit:		
Dienstverlening VVE's	-42	-23
Vergoeding voor servicekosten en beheer	20	-13
Administratievergoeding; verhuurnota's, urgenties	31	39
Overige bedrijfsopbrengsten	14	13
Totaal nettoresultaat overige activiteiten	**23**	**16**

7.13 Overige organisatiekosten

	2018	2017
Overige organisatiekosten	781	764
Totaal overige organisatiekosten	**781**	**764**

De ‘overige organisatiekosten’ zijn kosten die niet toe te rekenen zijn aan de primaire activiteiten of niet-primaire activiteiten. Het zijn algemene organisatiekosten welke gepresenteerd onder de post overige organisatiekosten. Het gaat onder andere om kosten van governance en bestuur, asset management, treasury en personeel en organisatie.
In de jaarrekening 2017 zijn deze posten nog verantwoord onder de ‘lasten verhuur- en beheeractiviteiten’ en ‘onderhoudslasten’. De vergelijkende cijfers zijn hierop aangepast.

7.14 Leefbaarheid

	2018	2017
Directe kosten leefbaarheid	323	189
Toegerekende personeelskosten	350	381
Totaal leefbaarheid	**673**	**570**

Afzonderlijke toelichting op categoriale post “overige bedrijfslasten”

Afschrijvingen

	2018	2017
Activa ten dienste van de exploitatie	459	467
Totaal afschrijvingen	**459**	**467**

Lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenlasten

	2018	2017
Lonen en salarissen	4.393	4.316
Sociale lasten	699	647
Pensioenlasten	647	644
Totaal lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenlasten	**5.739**	**5.607**

Het aantal ultimo boekjaar binnen Standvast Wonen werkzame werknemers, berekend op fulltimebasis en uitgesplitst naar activiteiten, bedroeg:

	2018	2017
Afdeling staf	5,28	4,56
Afdeling bedrijfsvoering	16,08	16,97
Afdeling wonen	39,48	40,10
Afdeling volkshuisvesting	17,74	17,50
Totaal	**78,58**	**79,13**

Geen van de werknemers is buiten Nederland werkzaam.

Overige organisatiekosten

	2018	2017
Beheerkosten		
Overige personeelskosten	536	392
Huisvestingskosten	363	365
Toezichtskosten	101	104
Algemene beheerskosten*	1.662	1.539
Subtotaal beheerkosten	2.662	2.400
Heffingen		
Belastingen	4.761	4.748
Verzekeringen	241	263
Overige heffingen	680	48
Verhuurderheffing	6.861	6.085
Subtotaal heffingen	12.542	11.144
Overige bedrijfslasten		
Bijdrage VVE's beheer	341	162
Overige bedrijfslasten	127	149
Subtotaal overige bedrijfslasten	468	311
Totaal overige organisatiekosten	**15.672**	**13.855**
** In algemene kosten opgenomen accountantshonoraria*		
Controle van de jaarrekening	135	120
Overige niet-assurancewerkzaamheden	-	0
Nagekomen kosten jaarrekening voorgaand jaar	3	25
	138	145

In de post controle van de jaarrekening is het totale honorarium opgenomen voor het onderzoek van de jaarrekening. Slechts een deel van deze werkzaamheden is reeds gedurende het boekjaar verricht.

De post overige heffingen is opgenomen de jaarlijkse bijdrage aan de Autoriteit Woningcorporaties en indien van toepassing de saneringsbijdrage. In kalenderjaar 2018 is voor een bedrag van € 622.307 (2017: € 0) aan saneringssteun betaald.

Financiële baten en lasten

7.15 Waardeveranderingen van financiële vaste activa en effecten

	2018	2017
Waardeveranderingen van financiële vaste activa	-53	-10
Totaal waardeveranderingen van financiële vaste activa en effecten	**-53**	**-10**

Dit betreft de waardemutatie van de Starters renteregeling (€ 32.000) en de afwaardering van de aandelen Woningnet (€ 21.000).

7.16 Rentebaten

	2018	2017
Renteopbrengsten activa in ontwikkeling	208	80
Overige rentevergoedingen	-	102
Totaal rentebaten	**208**	**182**

In 2018 is voor een bedrag van € 208.000 (2017: € 80.000) aan rentelasten geactiveerd.

7.17 Rentelasten

	2018	2017
Langlopende geldleningen	11.144	11.468
Betaalde rente overig	31	67
(her)financieringskosten	63	60
Rente waarborgsommen	4	4
Totaal rentelasten	**11.241**	**11.599**

Het gemiddelde rentepercentage over 2018 bedraagt 3,49% (2017: 3,53%).

7.18 Belastingen

	2018	2017
Acute vennootschapsbelasting boekjaar (lasten)	10.091	5.368
Latente vennootschapsbelasting:		
2012 t/m 2016	-1.559	-21.775
2017	3.994	5.776
	2.435	-15.999
Totaal belastingen	**12.526**	**-10.631**

Aansluiting commercieel en fiscaal resultaat:
De effectieve belastingdruk is 6,86% (2017: -11,44%) en kan als volgt worden gespecificeerd:

	2018	2017
Commercieel resultaat voor vennootschapsbelasting	182.611	92.099
Fiscale afschrijving op bezit	-3.333	-2.867
Correctie rente leningen o/g	-179	-50
Fiscaal resultaat projecten	-88	-43
Correctie waardeveranderingen	7.823	3.220
Correctie marktwaarde	-175.340	-75.884
Correctie boekwaarde verkopen	-922	-1.429
Liquidatieverlies deelneming	-4.857	0
Saneringsheffing fiscaal niet aftrekbaar	622	-
Opwaardering waarde bezit i.v.m. eerdere afwaardering	36.116	8.404
Gemengde kostenaftrek	16	17
Dotatie HIR	-2.107	-1.997
Mutatie compensabel verlies	-40.362	-21.470
Belastbaar bedrag	-	0

De belasting over het belastbaar bedrag bedraagt nihil. Het toegepaste belastingtarief is 25% (2017: 25%).

Resultaat deelnemingen

	2018	2017
Afwikkeling De Meent Vastgoed BV	-	855
Totaal resultaat deelneming	**-**	**855**

8 Overige toelichting

8.1 Werknemers

Ultimo verslagjaar had Standvast Wonen 92 werknemers in dienst (in 2017: 91).
Het aantal fulltime equivalenten bedroeg in 2018 gemiddeld: 78,85 (gemiddeld 2017: 79,67).

8.2 Bezoldiging van (voormalige) topfunctionarissen

Voor de bezoldiging van bestuurders van Standvast Wonen kwam in 2018 een bedrag van € 144.830 (2017: € 141.055) ten laste van Standvast Wonen en haar dochter- of groepsmaatschappijen.

Voor de bezoldiging van commissarissen en voor uitkeringen ten behoeve van voormalige commissarissen kwam in 2018 een bedrag van € 59.473 (2017: € 68.781) ten laste van de Standvast Wonen en haar dochter- of groepsmaatschappijen.

Voor een toelichting op de posten welke de bezoldiging van bestuurder omvat verwijzen we naar de Uitvoeringsregeling WNT

De bezoldiging van de bestuurder van Standvast Wonen is als volgt (x € 1,-):

	2018	2017
Naam	**Mw. E. Lamers**	**Mw. E. Lamers**
Periodiek betaalde beloning	€ 124.600	€ 121.310
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 20.230	€ 19.745
Totalen	€ 144.830	€ 141.055
Functie	Directeur bestuurder	Directeur bestuurder
Periode functievervulling in verslagjaar	01-01 / 31-12	01-01 / 31-12
Dienstbetrekking	Ja, onbepaalde tijd	Ja, onbepaalde tijd
Omvang dienstverband	1,0	1,0

De norm voor de WNT bedraagt € 156.000. Hiermee wordt voldaan aan de bepalingen van de WNT.

Het aanpassen van de bezoldiging van de bestuurder is de uitkomst van overleg tussen de bestuurder en de remuneratiecommissie van de raad van Toezicht. Drie aspecten kwamen daarbij aan de orde:

- De ontwikkelingen in het loongebouw in de sector.
- De ontwikkelingen van de bezoldiging van bestuurders in de semipublieke sector.
- De maatschappelijk aanvaardbaarheid van de bezoldiging.

De bezoldiging van de commissarissen van Standvast Wonen is als volgt (x € 1,-):

	Bezoldiging als lid van de raad van toezicht		Overige vergoedingen		Totaal	
Naam	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Dhr. L. Visser	€ -	€ 13.723	€ -	€ -	€	€ 13.723
Mw. W.B.E.P. Janssen Duighuizen	€ 15.344	€ 10.138	€ -	€ -	€ 15.344	€ 10.138
Dhr. J.D. de Boer	€ 11.512	€ 11.230	€ -	€ -	€ 11.512	€ 11.230
Dhr. J.G.M. Goeman	€ 5.756	€ 11.230	€ -	€ -	€ 5.756	€ 11.230
Dhr. G.J. v.d. Brink	€ 11.512	€ 11.230	€ -	€ -	€ 11.512	€ 11.230
Mw. B.N.J. de Wilde	€ 11.512	€ 11.230	€ -	€ -	€ 11.512	€ 11.230
Dhr. W.L.J.P. Vonk	€ 3.837	€ -	€ -	€ -	€ 3.837	€ -

De norm voor de WNT is € 23.400 voor de voorzitter en € 15.600 voor de leden. Hiermee wordt voldaan aan de WNT. De norm voor de VTW leden is € 18.000 voor de voorzitter en € 12.000 voor de leden. Hiermee wordt tevens voldaan aan de norm voor de VTW leden.

Naam	Periode actief	Functie
Mw. W.B.E.P. Janssen Duighuizen	01-01-2018 / 31-12-2018	Voorzitter Raad van Toezicht
Dhr. J.D. de Boer	01-01-2018 / 31-12-2018	Lid Raad van Toezicht
Dhr. J.G.M. Goeman	01-01-2018 / 30-06-2018	Lid Raad van Toezicht
Dhr. G.J. v.d. Brink	01-01-2018 / 31-12-2018	Lid Raad van Toezicht
Mw. B.N.J. de Wilde	01-01-2018 / 31-12-2018	Lid Raad van Toezicht
Dhr. W.L.J.P. Vonk	01-09-2018 / 31-12-2018	Lid Raad van Toezicht

Standvast wonen heeft geen leningen (alsmede voorschotten en garanties) verstrekt aan bestuurder en commissarissen. In 2018 had Standvast Wonen één directeur-bestuurder, zijnde mevrouw Lamers.

Standvast Wonen is ingedeeld in categorie F voor de WNT.

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2018 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Balans DAEB per 31 december 2018

x € 1.000 (na resultaatbestemming)

Actief	31-12-2018
Vastgoedbeleggingen	
DAEB vastgoed in exploitatie	1.050.573
Onroerende zaken verkocht onder voorwaarden	38.412
Vastgoed in ontwikkeling bestemd voor de eigen exploitatie	5.881
	1.094.866
Materiële vaste activa	
Onroerende en roerende zaken ten dienste van de exploitatie	795
Financiële vaste activa	
Deelnemingen	-
Leningen u/g	335
Latente belastingvordering	7.201
Vordering op groepsmaatschappijen	37.600
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	137.923
	183.059
Totaal vaste activa	1.278.720
Vlottende activa	
Voorraden	
Vastgoed bestemd voor verkoop	1.599
Overige voorraden	916
	2.515
Vorderingen	
Huurdebiteuren	496
Overheid	1.110
Vorderingen op groepsmaatschappijen	2.600
Overige vorderingen	136
Overlopende activa	381
	4.723
Liquide middelen	536
	536
Totaal vlottende activa	7.774
TOTAAL ACTIVA	1.286.494

Passief	31-12-2018
Eigen vermogen	
Overige reserves	277.852
Herwaarderingsreserve	639.320
	917.172
Voorzieningen	
Voorziening onrendabele investeringen	7.304
Overige voorzieningen	439
	7.743
Langlopende schulden	
Leningen overheid	10.400
Leningen kredietinstellingen	301.111
Verplichtingen uit woningen verkocht onder voorwaarden	37.938
Overige schulden	221
	349.670
Kortlopende schulden	
Schulden aan overheid	-
Schulden aan kredietinstellingen	-
Schulden aan leveranciers	4.100
Belastingen en premies sociale verzekeringen	1.029
Schulden ter zake van pensioenen	131
Overige schulden	1.763
Overlopende passiva	4.886
	11.909
TOTAAL PASSIVA	1.286.494

Balans niet-DAEB per 31 december 2018

x € 1.000 (na resultaatbestemming)

Actief	31-12-2018
Vastgoedbeleggingen	
Niet-DAEB vastgoed in exploitatie	176.815
Onroerende zaken verkocht onder voorwaarden	10.431
Vastgoed in ontwikkeling bestemd voor de eigen exploitatie	-
	187.246
Materiële vaste activa	
Onroerende en roerende zaken ten dienste van de exploitatie	-
Financiële vaste activa	
Deelnemingen	-
Leningen u/g	-
Latente belastingvordering	800
	800
Totaal vaste activa	188.046
Vlottende activa	
Voorraden	
Vastgoed bestemd voor verkoop	-
Overige voorraden	815
	815
Vorderingen	
Huurdebiteuren	49
Overige vorderingen	27
Overlopende activa	5
	81
Liquide middelen	760
	760
Totaal vlottende activa	1.656
TOTAAL ACTIVA	189.702

Passief	31-12-2018
Eigen vermogen	
Overige reserves	52.840
Herwaarderingsreserve	85.083
	137.923
Voorzieningen	
Voorziening onrendabele investeringen	-
Overige voorzieningen	-
	-
Langlopende schulden	
Leningen overheid	-
Leningen kredietinstellingen	-
Schulden aan groepsmaatschappijen	37.600
Verplichtingen uit woningen verkocht onder voorwaarden	10.260
Overige schulden	281
	48.141
Kortlopende schulden	
Schulden aan overheid	-
Schulden aan kredietinstellingen	-
Schulden aan leveranciers	597
Schulden aan groepsmaatschappijen	2.600
Belastingen en premies sociale verzekeringen	114
Schulden ter zake van pensioenen	15
Overige schulden	140
Overlopende passiva	172
	3.638
TOTAAL PASSIVA	189.702

Winst-en-verliesrekening DAEB over 2018

	2018
Huuropbrengsten	51.081
Opbrengsten servicecontracten	1.412
Lasten servicecontracten	-1.418
Lasten verhuur- en beheeractiviteiten	-3.981
Lasten onderhoudsactiviteiten	-14.789
Overige directe operationele lasten exploitatie bezit	-11.342
Nettoresultaat exploitatie vastgoedportefeuille	**20.963**
Omzet verkocht vastgoed in ontwikkeling	-
Lasten verkocht vastgoed in ontwikkeling	-128
Toegerekende organisatiekosten	-5
Toegerekende financieringskosten	-
Nettoresultaat verkocht vastgoed in ontwikkeling	**-133**
Verkoopopbrengst vastgoedportefeuille	7.179
Toegerekende organisatiekosten	-115
Boekwaarde verkochte vastgoedportefeuille	-4.849
Netto gerealiseerd resultaat verkoop vastgoedportefeuille	**2.215**
Overige waardeveranderingen vastgoedportefeuille	-7.830
Niet-gerealiseerde waardeverandering vastgoedportefeuille	143.383
Niet-gerealiseerde waardeverandering VOV	598
Waardeveranderingen vastgoedportefeuille	**136.151**
Opbrengsten overige activiteiten	364
Kosten overige activiteiten	-353
Nettoresultaat overige activiteiten	**11**
Overige organisatiekosten	**-705**
Leefbaarheid	**-651**
Waardeveranderingen van financiële vaste activa	-32
Rentebaten interne lening	2.442
Andere rentebaten en soortgelijke opbrengsten	208
Rentelasten en soortgelijke kosten	-11.239
Saldo financiële baten en lasten	**-8.621**
Resultaat voor belastingen	**149.230**
Belastingen	-11.151
Resultaat deelnemingen	-
Resultaat belastingen en deelnemingen	**-11.151**
Resultaat na belastingen	**138.079**

Winst-en-verliesrekening Niet-DAEB over 2018

	2018
Huuropbrengsten	8.037
Opbrengsten servicecontracten	161
Lasten servicecontracten	-125
Lasten verhuur- en beheeractiviteiten	-481
Lasten onderhoudsactiviteiten	-2.598
Overige directe operationele lasten exploitatie bezit	-1.600
Nettoresultaat exploitatie vastgoedportefeuille	**3.394**
Omzet verkocht vastgoed in ontwikkeling	-
Lasten verkocht vastgoed in ontwikkeling	-3
Toegerekende organisatiekosten	-13
Toegerekende financieringskosten	-
Nettoresultaat verkocht vastgoed in ontwikkeling	**-16**
Verkoopopbrengst vastgoedportefeuille	4.534
Toegerekende organisatiekosten	-47
Boekwaarde verkochte vastgoedportefeuille	-3.812
Netto gerealiseerd resultaat verkoop vastgoedportefeuille	**675**
Overige waardeveranderingen vastgoedportefeuille	-
Niet-gerealiseerde waardeverandering vastgoedportefeuille	31.774
Niet-gerealiseerde waardeverandering VOV	105
Waardeveranderingen vastgoedportefeuille	**31.879**
Opbrengsten overige activiteiten	55
Kosten overige activiteiten	-43
Nettoresultaat overige activiteiten	**12**
Overige organisatiekosten	**-76**
Leefbaarheid	**-22**
Waardeveranderingen van financiële vaste activa	-21
Rentelasten interne lening	-2.442
Rentelasten en soortgelijke kosten	-2
Saldo financiële baten en lasten	**-2.465**
Resultaat voor belastingen	**33.381**
Belastingen	-1.375
Resultaat deelnemingen	-
Resultaat belastingen en deelnemingen	**-1.375**
Resultaat na belastingen	**32.006**

Kasstroomoverzicht DAEB over 2018

		2018
		x € 1.000
Ontvangsten		
Huren	51.363	
Vergoedingen	1.683	
Overheidsontvangsten	-	
Overige bedrijfsontvangsten	371	
Renteontvangsten	2.442	
Saldo ingaande kasstromen	55.859	
Uitgaven		
Lonen en salarissen	3.662	
Sociale lasten	625	
Pensioenlasten	730	
Onderhoudsuitgaven	11.718	
Overige bedrijfsuitgaven	8.327	
Rente-uitgaven	11.624	
Sectorspecifieke heffing onafhankelijk van het resultaat	608	
Verhuurderheffing	6.205	
Leefbaarheid externe uitgaven niet investeringsgebonden	269	
Vennootschapsbelasting	-	
Saldo uitgaande kasstromen	43.768	
Kasstroom uit operationele activiteiten		**12.091**
Vastgoedbeleggingen en MVA ingaande kasstroom		
Verkoopontvangsten bestaande huur-, woon- en niet-woongelegenheden	5.271	
Verkoopontvangsten woongelegenheden (VOV) na inkoop	2.125	
Verkoopontvangsten nieuwbouw, woon- en niet- woongelegenheden	-	
Tussentelling ingaande kasstroom MVA	7.396	
Vastgoedbeleggingen en MVA uitgaande kasstroom		
Nieuwbouw huur-, woon- en niet- woongelegenheden	10.395	
Woningverbetering, woon- en niet- woongelegenheden	6.316	
Aankoop, woon- en niet woongelegenheden	2.142	
Nieuwbouw verkoop, woon- en niet woongelegenheden	-	
Aankoop woongelegenheden (VOV) doorverkoop	727	
Investeringen overig	288	
Externe kosten bij verkoop	134	
Tussentelling uitgaande kasstroom MVA	20.002	

Financiële vaste activa		
Ontvangsten verbindingen	-	
Ontvangsten overig	15	
Ontvangen aflossing interne lening	4.600	
Uitgaven verbindingen	-	
Uitgaven overig	-8	
Saldo in- en uitgaande kasstroom FVA		
	4.607	
Kasstroom uit (des)investeringen		**-7.999**
Financieringsactiviteiten ingaand		
Nieuwe te borgen leningen	4.500	
Nieuwe ongeborgde leningen	-	
Financieringsactiviteiten uitgaand		
Aflossingen geborgde leningen	-12.614	
Aflossingen ongeborgde leningen	-	
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		**-8.114**
Mutatie geldmiddelen		**-4.022**

Kredietfaciliteit per 1 januari	-
Kas en bankgelden per 1 januari	4.558
Totaal 1 januari	4.558
Kredietfaciliteit 31 december	-
Kas en bankgelden per 31 december	536
Totaal 31 december	536
Mutatie beschikbare geldmiddelen	**-4.022**

Kasstroomoverzicht Niet-DAEB over 2018

	2018	
	x € 1.000	
Ontvangsten		
Huren	7.991	
Vergoedingen	282	
Overheidsontvangsten	-	
Overige bedrijfsontvangsten	-	
Renteontvangsten	-	
Saldo ingaande kasstromen	8.273	
Uitgaven		
Lonen en salarissen	413	
Sociale lasten	70	
Pensioenlasten	82	
Onderhoudsuitgaven	2.149	
Overige bedrijfsuitgaven	1.231	
Rente-uitgaven	2.442	
Sectorspecifieke heffing onafhankelijk van het resultaat	72	
Verhuurderheffing	656	
Leefbaarheid externe uitgaven niet investeringsgebonden	31	
Vennootschapsbelasting	-	
Saldo uitgaande kasstromen	7.146	
Kasstroom uit operationele activiteiten		**1.127**
Vastgoedbeleggingen en MVA ingaande kasstroom		
Verkoopontvangsten bestaande huur-, woon- en niet-woongelegenheden	3.626	
Verkoopontvangsten woongelegenheden (VOV) na inkoop	1.115	
Verkoopontvangsten nieuwbouw, woon- en niet- woongelegenheden	-23	
Tussentelling ingaande kasstroom MVA	4.718	
Vastgoedbeleggingen en MVA uitgaande kasstroom		
Nieuwbouw huur-, woon- en niet- woongelegenheden	7	
Woningverbetering, woon- en niet- woongelegenheden	571	
Aankoop, woon- en niet woongelegenheden	727	
Nieuwbouw verkoop, woon- en niet woongelegenheden	2	
Aankoop woongelegenheden (VOV) doorverkoop	158	
Investeringen overig	-	
Externe kosten bij verkoop	45	
Tussentelling uitgaande kasstroom MVA	1.510	

Financiële vaste activa		
Ontvangsten verbindingen	-	
Ontvangsten overig	90	
Ontvangen aflossing interne lening		
Uitgaven verbindingen	-	
Uitgaven overig	-58	
Saldo in- en uitgaande kasstroom FVA		32
Kasstroom uit (des)investeringen		**3.240**
Financieringsactiviteiten ingaand		
Nieuwe ongeborgde leningen Niet-DAEB-investeringen	-	
Ontvangen interne leningen	-	
Financieringsactiviteiten uitgaand		
Aflossingen ongeborgde leningen Niet-DAEB-investeringen	-	
Aflossingen interne leningen	-4.600	
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		**-4.600**
Mutatie geldmiddelen		**-233**

Kredietfaciliteit per 1 januari	-
Kas en bankgelden per 1 januari	993
Totaal 1 januari	993
Kredietfaciliteit 31 december	-
Kas en bankgelden per 31 december	760
Totaal 31 december	760
Mutatie beschikbare geldmiddelen	**-233**

9 Ondertekening van de jaarrekening

De directeur-bestuurders van de woningstichting Woonwaarts verklaart hierbij dat alle uitgaven in het boekjaar 2018 zijn gedaan in het belang van de volkshuisvesting en zij batige saldi bestemt uitsluitend voor werkzaamheden op het gebied van de volkshuisvesting.

Opmaken van de jaarrekening

Directeur-bestuurder

Mevrouw E. Lamers

Directeur-bestuurder

De heer P.J.J. van Roosmalen

Nijmegen, 24-05-2019

Vaststellen van de jaarrekening

Raad van Commissarissen

Dhr. G.J. van den Brink

Dhr. F.J.W.M. Tas

Dhr. J.A.M. de Kruijf

Dhr. W.L.J.P. Vonk

Mw. W.B.E.P. Janssen Duighuizen

Mw. B.N.J. de Wilde

Nijmegen, 24-05-2019

Overige gegevens

Algemene overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijk accountant

Hiervoor wordt verwezen naar de hierna opgenomen verklaring.

Statutaire regeling betreffende de bestemming van het resultaat

In artikel 25.2 van de statuten van Standvast Wonen staat het volgende opgenomen betreffende de resultaatbestemming:

De stichting bestemt haar eventuele batig saldo uitsluitend ten behoeve van de realisatie van haar doel als omschreven in deze statuten.

Controleverklaring